

ಭಾರತೀಯರ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳು

ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿ

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ರಂಗಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಃ

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಭಾರತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಕಾಶನ

ನಂ. 37/8, G4, ಲೀಸಾ ಅಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ಸ್,

4ನೇ ಕ್ರಾಸ್, ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - 27.

ದೂರವಾಣಿ: 2227 8231, Mob: 9448078231, 9591470345

Email : bspllg@gmail.com; web; www.bharathasamskruthi.com

Title : **GANESHACHATURTHU – Under Bharatiyara Habba Haridinagalu-** A collection of festivals of India, written by Sri Sri Rangapriya Sri Sri: and published by Bharatha Samskruthi Prakashana, Bangalore.

Under the guidance of His Holiness Sri Sri Rangapriya Swamiji

ಶ್ರೀರಂಗ ಮಹಾಗುರುಗಳ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ
ಈ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

E-Edition : November 2015

pages : 64 + 2

Price: Rs. 40-00

© with publisher

Published by :

Bharatha Samskruthi Prakashana

No. 37/8 G4, Leesa Apartment, 4th Cross,

Lalbagh Road, Bangalore - 27,

Phone: 22278231, 26765381, Mobile: 9448078231, 9591470345

URL: www.bharathasamskruthi.com, email: bspllg@gmail.com

Copies available at :

Bharatha Darshana,

No. 163, Manjunatha Road, 2nd block,

Thyagaraja Nagar,

Bangalore - 560 028 Ph : 26765381

Printed by :

Laser Line Graphics

Bangalore - 560 027 Ph: 22278231

ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ ಗಣೇಶಚತುರ್ಥಿ. ಗೌರಿಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಅದರ ಮಾರನೇ ದಿನವೇ ಅಥವಾ ಕೆಲವುಬಾರಿ ಗೌರಿಹಬ್ಬದ ದಿನವೇ ಬರುವ ಹಬ್ಬ ಇದು. ಗೌರಿಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸದೇ ಇರುವವರೂ ಬಹುಮಂದಿ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಣೇಶನು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯನಾದ ದೇವತೆ. “ಗಣಪನಿಲ್ಲದ ಗ್ರಾಮವಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ಗಾದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಗಣೇಶನ ಹಬ್ಬವನ್ನು ನಿರೂಪಣೆಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬದ ಅಧಿದೇವತೆಯಾಗಿರುವ ಗಣೇಶನ ವಿಷಯವನ್ನು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಯಾರು ಈ ಗಣೇಶ ದೇವರು? ಈ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾದರೂ ಏನು? ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದವಿಷಯ ಇದು. ಗಣೇಶನು ಶಿವನ ಗಣಗಳ ಅಧಿಪತಿ. ಗೌರಿದೇವಿಯ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರ. ವಿಘ್ನಪರಿಹಾರಕನಾದ ದೇವರು. ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲೂ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೇ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ಸ್ವಾಮಿ. “ಆದಾವೇವ ಸಮಸ್ತಕರ್ಮಸು ಬಲಿಂ ಗೃಹಾತಿ ಭಕ್ತಾರ್ಪಿತಂ” ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರ ಪುತ್ರನಾಗಿದ್ದರೂ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ. ‘ಆದಿತ್ಯಮಂಬಿಕಾಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಗಣನಾಥಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ’ ಎಂಬಂತೆ ‘ಪಂಚಾಯತನ’ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರಿಗೆ ಸಮಾನಸ್ಕಂಧನಾಗಿಯೇ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಗಾಣಾಪತ್ಯ ಮಹಾಭಕ್ತರು ಹೇಳುವಂತೆ ಅವನೇ ಪರತತ್ತ್ವ. ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿ ಸರ್ವಮೂಲವೂ ಸರ್ವಮಯವೂ ಆಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮ. “ತ್ವಮೇವ ಕೇವಲಂ ಕರ್ತಾಸಿ, ತ್ವಮೇವ ಕೇವಲಂ ಧರ್ತಾಸಿ, ತ್ವಮೇವ ಕೇವಲಂ ಹರ್ತಾಸಿ, ತ್ವಮೇವ ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸಿ, ತ್ವಂ

ಸಾಕ್ಷಾದಾತ್ಮಾಸಿ ನಿತ್ಯಂ, ತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಷ್ಣುಸ್ತಂ ರುದ್ರಸ್ತ ಮಿಂದ್ರಸ್ತಮಗ್ನಿಸ್ತಂ ವಾಯುಸ್ತಂ ಸೂರ್ಯಸ್ತಂ ಚಂದ್ರಮಾಸ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುಪರೋಮ್” ಎಂದು ಗಣಪತ್ಯರ್ಥವರ್ಶೀರ್ಷ ಮಹೋಪನಿಷತ್ತು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಸಾರುತ್ತದೆ. ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸ ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಆತನ ಸ್ವರೂಪ, ರೂಪ, ಮಹಿಮೆ ಮತ್ತು ಉಪಾಸನೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಪೂಜಾವಿಧಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಈ ಗಣೇಶದೇವರು ಯಾರು? ಎಂದು ವಿಚಾರಮಾಡುವುದೇತಕ್ಕೆ? ಎಂದು ಕೆಲವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯನಿಷ್ಠರೂ ಭಾವುಕಭಕ್ತರೂ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೂ ಅಂತಹ ನಂಬಿಕೆಯ ತಳಹದಿಯನ್ನು ನಡುಗಿಸುವಂತಹ ಅನೇಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ-ಪ್ರಚಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿವೇಕದ ಒರೆಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಸತ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಮನಗಂಡು ಉಪಾಸನೆಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಗಣೇಶನು ಭಾರತೀಯರ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಂದು ದೇವತೆ. ದ್ರಾವಿಡ ಜನಾಂಗದವರು ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಬೇಸಾಯಗಾರರು ಆತನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಆನೆಗಳ ಹಿಂಡು ತಮ್ಮ ಗದ್ದೆ-ಹೊಲಗಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಹಾವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಆನೆಮುಖದ ಒಂದು ದೇವರನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಆತನನ್ನು ಅವರು ಪೂಜಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅವನೇ ಗಜಾನನ, ಗಣಪತಿ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅವನು ಧಾನ್ಯಗಳ ದೇವರು. ಅದಕ್ಕೇ ಅವನಿಗೆ ಧಾನ್ಯದ ತೊಂಬೆಗಳಂತಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆ ಇರುವುದು. ಧಾನ್ಯ ಇರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಕಡಿಯುವ ಇಲಿಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಅವನಿಗೆ ಇಲಿಯು ವಾಹನವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿತವಾಯಿತು. ಹಾವು ಇಲಿಯನ್ನು ತಿಂದುಹಾಕುತ್ತದೆ. ತೊಂಬೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಹಗ್ಗದಂತೆಯೂ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆಯಿತು ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಕಾಸವಾದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಪುರಾಣಗಳು ಹೇಳುವ ದಶಾವತಾರ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಹೋಲಿಕೆಯುಂಟು. ದಶಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕೇವಲ ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ಸ್ಯದ ಅವತಾರ. ಅನಂತರ ನೀರು, ನೆಲ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಇರಬಲ್ಲ ಆಮೆಯ ಅವತಾರ. ಅನಂತರ ಬಹಳ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ

ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ವಾಸಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನ ರೂಪವು ಅರ್ಧ ಪ್ರಾಣಿ ಅರ್ಧ ಮನುಷ್ಯ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬಂದಿತು. ಇಂತಹ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ನರಸಿಂಹ, ಹಯಗ್ರೀವ, ತುಂಬುರರು ಮತ್ತು ಗಜಾನನರು ಹೊರಬಂದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವನೇ ಗಣಪತಿ. ಅರ್ಧ ಮನುಷ್ಯ, ಅರ್ಧ ಪ್ರಾಣಿಯಾದ ದೇವತೆಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಗ್ರೀಕ್ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇತ್ತು. ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವಯುಗದಿಂದಲೂ ಇತ್ತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ಇದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿತನಾದ ದೇವತೆ ಗಜಾನನ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಈಗ ನಾವು ಪೂಜಿಸುವ ಗಣಪತಿಯು ಮೌಲಿಕವಾಗಿ ಆರ್ಯರ ದೇವತೆಯಲ್ಲ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ 'ಗಣಪತಿ' ಎಂಬ ಪದವಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ಮಂತ್ರತಂತ್ರಗಳ ಒಡೆಯ ಅಥವಾ ದೇವಗಣಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ ಇಂದ್ರ ಅಥವಾ ಆರ್ಯಜನಾಂಗದ ಗಣಸಮೂಹಗಳಿಗೆ ನಾಯಕನಾದ ರಾಜನೇ ಮುಂತಾದ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು.

ಆರ್ಯರು ಭಾರತದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಇಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ರಾವಿಡರನ್ನು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದರೂ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯರ ವೇದಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಗಣಗಳ ಒಡೆಯನಾದ ಗಣಪತಿ ದ್ರಾವಿಡರಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಜಮುಖದೇವತೆಯೊಡನೆ ಒಂದಾಗಿ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ. ಗಣಪತಿಯ ಪೂಜೆ ಜೈನರಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟು. ಬುದ್ಧನೂ ಕೂಡ ಗಜಮುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಜನರಿಗೆ ತೊಂದರೆಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣುಭೂತವನ್ನು ಪಳಗಿಸಿ ಜನಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ. ಆ ಭೂತವೇ "ಗಣೇಶನ". ಅದರಿಂದ ಪುರಾಣಗಳ ಗಣಪತಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಬೆಳೆದಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅನಾರ್ಯರಾದ ದ್ರಾವಿಡರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆರ್ಯಜನಾಂಗದ ಕಲ್ಪನೆಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರ ಮೂವರಿಂದಲೂ ಪೂಜಿತನಾಗುವಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಗಣೇಶ, ಆರ್ಯರ ದೇವತೆಗಳ ದೇವರಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಬರ್ಮಾ,

ಮಲೇಶಿಯಾ, ಇಂಡೋನೇಶಿಯಾ, ಚೀನಾ, ಸುಮಾತ್ರಾ, ಜಾವಾ, ಜಪಾನ್ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವನಿಗೆ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇರುವುದಲ್ಲದೇ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಇದೆ. ಅವನು ತಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನಾದರೂ ಮಾಡದೇ ಇರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಇಂತಹ ಭಾವನೆ ಮನುಷ್ಯಸಹಜವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಭಾರತದೇಶವಲ್ಲದೇ ಚೀನಾ, ಜಪಾನ್ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಣೇಶನ ಪೂಜೆಯ ಭಾವನೆ ಹರಡಿತು. ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದ ಗಣೇಶ ಉತ್ತರ ಆರ್ಯರ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಭಾರತೇತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದ ಎಂದು ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವವರೂ ಉಂಟು.

ಗಣಪತಿಯ ವಿಷಯವು ವೇದ, ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸ್ತೂತಿ, ಸೂತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೀಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ (೨-೨೩-೧) ಗಣಪತಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತುತಿಯ ಒಂದು ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. "ಗಣಾನಾಂ ತ್ವಾ ಗಣಪತಿಂ ಹವಾಮಹೇ, ಕವಿಂ ಕವೀನಾಂ ಉಪಮಶ್ರವಸ್ತಮಂ. 'ಜ್ಯೇಷ್ಠರಾಜಂ' ಬ್ರಹ್ಮಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತತ ಆನಃಶೃಣ್ವನ್ ಊತಿಭಿಃ ಸೀದ ಸಾದನಂ"

ಇಂದ್ರನು ಗಣಪತಿಯೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ (ಋ-10-112-9) ಯಜುರ್ವೇದಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪಶುಗಳು ರುದ್ರನ ಗಾಣಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ-ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಗಣಪತಿಗಳು ಅನೇಕ ಮಂದಿಗಳುಂಟು ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. (ಗಣಪತಿಭೃಶ್ಚ ವೋ ನಮಃ-ಶತರುದ್ರೀಯ). ಗಣೇಶನು ಗಜಮುಖನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಮೂಷಿಕವಾಹನನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಲಂಬೋದರನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ವಿಷಯ ವೇದದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನ ವಾಹನ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಮೂಷಿಕವನ್ನು ಯಜುರ್ವೇದವು ರುದ್ರನ ಪಶುವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. (ಆಖುಸ್ತೇ ಪಶುಃ) ಮಂಗಳಕರ್ಮಗಳ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಅನುಶಾಸನ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರ-ಧರ್ಮಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಬೋಧಾಯನ ಧರ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನವಿನಾಯಕ, ವೀರ, ಸ್ಥೂಲ, ವರದ, ಹಸ್ತಿಮುಖ, ಏಕದಂತ, ಲಂಬೋದರ-ಇವರಿಗೆ ತರ್ಪಣ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ದೇವತರ್ಪಣಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸೂತ್ರಭಾಗವು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವೇ ಎಂಬ ವಿಷಯವು ಖಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಮೇಲಿನ ನಾಮಧೇಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿನಾಯಕನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. ವಿನಾಯಕರು (ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ) ಶಾಲಕಟಂಕಟ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡರಾಜಪುತ್ರ, ವಿಸ್ಮಿತ ಮತ್ತು ದೇವಯಜನ - ಎಂದು ಮಾನವ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ದುಷ್ಟಭೂತಗಳು. ಇವುಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದಾಗ ಅನಿಷ್ಟಫಲಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಪಡೆಯುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರವು ವಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಮಿತ್ರಸಂಹಿತ ಎಂಬುದು ವಿನಾಯಕರ ಹೆಸರೆಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದೇನೆಂದರೆ ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿನಾಯಕರು ಬಗೆಬಗೆಯ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಪಾಯಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳೆಂದೇ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವು ಶುಭವಾದ ದೇವತೆಗಳೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟರು. ವಿನಾಯಕನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ರುದ್ರರು ಗಣಗಳ ಅಧಿಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದರು. ಇವನು ವಿಘ್ನಕಾರಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವಿಘ್ನಪರಿಹಾರಕ ಮತ್ತು ವಿಜಯಪ್ರದನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಎಂದು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಸ್ಮೃತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಅಂಬಿಕೆಯು ಗಣೇಶನ ತಾಯಿ ಎಂದೂ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಸ್ಮೃತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಏಕದಂತ, ಹೇರಂಬ, ಗಜಾನನ, ಲಂಬೋದರ ಎಂಬ ಗಣೇಶನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳದೆ ಮಿತ್ರ, ಸಮಿತ್ರ, ಶಾಲಕಟಂಕಟ ಮತ್ತು ಕೂಷ್ಮಾಂಡರಾಜಪುತ್ರ ಎಂದೇ ಅವನನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದೆ. ಗಣೇಶನು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿದರೆ ಉಂಟಾಗುವ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ.

ಬೋಧಾಯನಗೃಹ್ಯಶೇಷಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿನಾಯಕನನ್ನು ಭೂತಗಳ ಅಧಿಪತಿ, ಹಸ್ತಿಮುಖ, ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಎಂದು ಕರೆದು ಆತನಿಗೆ ಮೋದಕ ಮತ್ತು ಅಪೂಪಗಳ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲು ಹೇಳಿದೆ. ಮಧ್ಯಯುಗದ ಗಣೇಶದೇವರ ವಿಷಯವಾದ ಭಾವನೆಗೆ ಈ ಸೂತ್ರವು ಹತ್ತಿರದ ಗ್ರಂಥ.

ಮಹಾಭಾರತದ ವನಪರ್ವ ಮತ್ತು ಅನುಶಾಸನ ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗಣೇಶನ ವಿಷಯವು ಮಾನವಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನ ಬಗೆಗೆ ಬರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಆದಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನು ವೇದವ್ಯಾಸರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಹಾಭಾರತಗ್ರಂಥದ ಉತ್ತರೇಖನ ಬರೆದನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ. (ಮಹಾಭಾರತದ ಈ ಭಾಗವು ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತವೆಂದು ಕೆಲವರ ಮತ.)

ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೂ ಮಾತೃದೇವತೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಗಣಾಧಿಪನನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಗೋಭಿಲಸ್ಮೃತಿಯು ವಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಳಿದಾಸನು ಗಣೇಶನ ಹೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಗಣೇಶನು ವಿಘ್ನಾಧಿಪತಿ, ವಿದ್ಯಾಧಿಪತಿ ಮತ್ತು ಹಸ್ತಿಮುಖನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಬಾಣಭಟ್ಟನ ಹರ್ಷಚರಿತವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಭವಭೂತಿ ಮಹಾಕವಿಯ ಮಹಾವೀರಚರಿತವು ಹೇರಂಬನ ದಂತವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ.

ವಾಮನಪುರಾಣವು (ಅಧ್ಯಾಯ 54) ಆತನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣವು ಗಣೇಶನ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮೂಷಕವಾಹನ ಗಣೇಶನ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ 'ಮಹಾಭೂತಘಟ' ಎಂಬ ಮಹಾದಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭವಿಷ್ಯಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಪುರಾಣಗಳು ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದ ಚತುರ್ಥಿಯಂದು ಗಣೇಶನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಗಣೇಶನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಶಿಲಾಲೇಖನ 7ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು.

ಹಿಂದೂಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲವೇ ಜೈನರೂ ಕೂಡ ಈತನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವು 'ಆಚಾರದಿನಕರ' ಎಂಬ ಜೈನಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆತನಿಗೆ ಎರಡು, ನಾಲ್ಕು, ಆರು, ಒಂಭತ್ತು, ಹದಿನೆಂಟು ಅಥವಾ 108 ಹಸ್ತಗಳೆಂದೂ ಆ ಗ್ರಂಥವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆತನು ಏಕದಂತ, ದ್ವಿದಂತ ಅಥವಾ ಚತುರ್ದಂತನಾಗಿರಬಹುದೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನೂ ನರಸಿಂಹಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

“ಏಕದಂತಂ ದ್ವಿದಂತಂ ಚ ಚತುರ್ದಂತಂ ಚತುರ್ಭುಜಂ |

ತ್ಯಕ್ತಂ ತ್ರಿಶೂಲಹಸ್ತಂ ಚ ರಕ್ತನೇತ್ರಂ ವರಪ್ರದಮ್ ||”

ಗಣೇಶನ ಉಲ್ಲೇಖ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಯಾವಯಾವ ಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಗಣೇಶನ ಕಲ್ಪನೆ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಕೆಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

“ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲ. ಶ್ರುತಿಕಾಲದ ಅನಂತರ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಕಾಲಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಬಂದು ದೇವತೆಗಳ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಗಳಿಸಿದ. ಬುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಪುರಾಣಗಳ ಅಂತರ ಸುಮಾರು 1000 ವರ್ಷಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ನಡುವೆ ಆತನು ಆರ್ಯರ ದೇವರಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಪುರಾಣಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಮಹಾಯಾನ ಬೌದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿಕಸಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನ ವರ್ಣನೆಗಳು ಬಂದಿವೆ. (ಬೌದ್ಧಶಿಲ್ಪದ ಗಣೇಶನಿಗೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವಿಲ್ಲ)”

ಆರ್ಯರು ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತದ ಕಡೆ ಬಂದಾಗ ದ್ರಾವಿಡರೇ ಮುಂತಾದ ಅನಾರ್ಯರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಅನಾರ್ಯರೂ ಹತರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆರ್ಯರಂತೆ ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಉನ್ನತಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅನಾರ್ಯರು ಆರ್ಯರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೊದಲಿನಂತೆ ನಿರ್ಭೀತರಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆರ್ಯರೂ ತಮ್ಮ ಸಹವಾಸಿಗಳಾದ ಅನಾರ್ಯರಿಂದ ಕೆಲವು ಉಪಾಸ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ನಾಗ, ಭೈರವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅನಾರ್ಯರ ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗಿವೆ. ಪ್ರೇತ, ಪಿಶಾಚಿ, ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅನಾರ್ಯರಿಂದ ಬಂದವುಗಳು. ಗಣೇಶನೂ ಸಹ ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಆರ್ಯರ ಉಪಾಸ್ಯದೇವತೆಗಳು ಮನುಷ್ಯರ ಹಿತೈಷಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅನಾರ್ಯರ ದೇವತೆಗಳು ಅಪದೇವತೆಗಳು, ಸ್ವಭಾವತಃ ದುಷ್ಟರೂ, ಕ್ರೂರರೂ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರ ಶತ್ರುಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಆ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕ್ರೂರಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಾಂತರಾಗಲೆಂದು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆರ್ಯರು ತಮ್ಮ ದೇವತೆಗಳು ತಮಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಲೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದ ಅನಾರ್ಯ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ

ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡದಿರಲೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಣೇಶನು ಇದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುರಾಜ, ವಿಷ್ಣೇಶ್ವರ ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೇ ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿಷ್ಣು, ಸೋಮೇಶ್ವರ ಅಥವಾ ಶಿವಲಿಂಗದರ್ಶನಕ್ಕೂ ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಪುರಾಣ, ಪುಣ್ಯಶ್ರವಣಗಳಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯಫಲಗಳನ್ನು ಕದಿಯುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲು ಇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ತೃಪ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಇವನ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲ ಶಾಂತವಾಗಿ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಮಾಡಲು ಸೈನ್ಯವು ಅವಕಾಶಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಗಣಪತಿಯು ಅನಾರ್ಯದೇವತೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಆರ್ಯರೂ ಇವನನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೂ ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ.

“ಗಣೇಶನು ಶಂಕರನ ಔರಸಪುತ್ರನಲ್ಲ. ಅವನ ಜನ್ಮದ ನಂತರ ಶಂಕರನು ಅವನನ್ನು ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಗಣಪತಿಗೆ ಪುತ್ರಸ್ಥಾನ ಲಭಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಕೆಲವು ಉಪದ್ರವಗಳಿದ್ದವು. ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವತೆಗಳು ಹೆದರಿದರು. ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಅಥವಾ ಶಂಕರನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಮೊದಲು ಗಣಪತಿಗೆ ಆರ್ಯಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಶುದ್ಧವೈದಿಕ ಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳು ಗಣೇಶನ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ಈ ಜಗಳ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಗಣೇಶನು ವೈದಿಕ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ದೇವತೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾದ.

ಗಣಪತಿಯ ಪ್ರಚಾರ ಮೊದಲು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯ್ತು. ಅನಂತರ ಪುರುಷರು ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಪಾರ್ವತಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮೊದಲು ಇವನಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತಳು. ಅನಂತರ ಶಿವನು ಅವನನ್ನು ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಎಂಬ ಪುರಾಣಕಥೆ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ.

ಆರ್ಯರು ತಮ್ಮ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಯ ನಂತರ ಹಲವು ರೋಗ ಮತ್ತು ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಆದಿನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಅನಾರ್ಯರೂ, ರೋಗ ಮತ್ತು ಉಪದ್ರವ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಕೆಲವು

ಕೀಳುದರ್ಜೆಯ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಆರ್ಯರೂ ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆರ್ಯರು ದೈತ್ಯ, ಅಸುರ, ರಾಕ್ಷಸ, ಯಾತುಧಾನ ಮೊದಲಾದ ವಿಘ್ನಕಾರಿಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಹೊಸ ವಿಘ್ನಕಾರಿಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಯಾಗಲಿಲ್ಲ.... “ನಿನಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು (ಲಂಚವನ್ನು) ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನಿಂದ ಈಗ ಕೆಲಸವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಮಂಗಳಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಡ” ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೇ ಪ್ರಧಾನಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ವಿನಾಯಕನನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ‘ವಿಘ್ನರಾಜ, ಕ್ಷಮಸ್ವ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆರ್ಯರ ದೇವಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ. ಅವನ ಸ್ವರೂಪವು ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೊಂದಿದಂತೆ, ಅವನ ಸ್ವಭಾವವೂ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಅನಾರ್ಯ-ಆರ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳ ಸಂಗಮಸೇತುವೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಗಣೇಶ. ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಜಾವಾ, ಸುಮಾತ್ರ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ, ಬೌದ್ಧರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ.

ಹೀಗೆ ಗಣೇಶನು ಮೊದಲು ದ್ರಾವಿಡರ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದ, ಅನಂತರ ಆರ್ಯದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. “ದ್ರಾವಿಡರಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಇತ್ತು ಎಂಬುದೇ ಸಂದೇಹಗ್ರಸ್ತ. ದ್ರಾವಿಡರ ಪ್ರಾಚೀನಭಾಷೆಯಾದ ತಮಿಳಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಗಣಪತಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಎಲ್ಲೂ ದೊರಕದು. ಬದಲಾಗಿ ಮುರುಗನ್ ಸರ್ವರ ಪ್ರಿಯನಾದ ದೇವ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗಣಪತಿ ಎಂಬ ದೇವತೆಯ ಇರುವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಿಗದು ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ.

ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಾಲ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನ. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ

ಮೂರ್ತಿ ದೊರೆತಿರುವುದು ಉತ್ತರಭಾರತದ ಮಥುರಾದಲ್ಲಿ. ಅದು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಥವಾ ಐದನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೃತಿ.

ಇದರಿಂದ ದ್ರಾವಿಡರಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ ಎಂಬ ದೇವರಿತ್ತೇ? ಎಂಬುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗಣೇಶನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಮಗೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ದೊರೆತಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿಲಾಶಾಸನ, ಚಿತ್ರ, ಶಿಲ್ಪ, ವಿಗ್ರಹ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಗಣೇಶನ ಸ್ವರೂಪ, ರೂಪ, ಗುಣ ವೈಭವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದೆವು.

ಆ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಪ್ರಾಚೀನತಮ ವೇದಗಳಿಗೆ ಗಣೇಶದೇವರು ಅಪರಿಚಿತ. ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆ ದೇವರ ಕಲ್ಪನೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಾ ಈಗಿನ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದೆ. ಅವನು ದ್ರಾವಿಡ ಮತ್ತು ಆರ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಿತ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಬೊಂಬೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

1) “ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಆನೆಯ ಮುಖವುಳ್ಳ ದೇವರನ್ನಾಗಿ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ, “ದ್ವಾಪರೇ ತು ಗಜಾನನಂ ಯುಗಭುಜಂ ರಕ್ತಾಂಗರಾಗಂ ವಿಭುಮ್” ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಅವನು ಗಜಮುಖನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಲ್ಪನೆ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಆರ್ಯ ದ್ರಾವಿಡರ ಸಂಘರ್ಷದ ಕಾಲ. ಆಗ ಆರ್ಯ ದ್ರಾವಿಡರ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಅತ್ಯಂತ ನಿಷಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಯುಗವಾದ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯ ದ್ರಾವಿಡರ ಬಾಂಧವ್ಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ದ್ರಾವಿಡರ ದೇವರಾದ ಗಣೇಶನನ್ನು ತಮ್ಮ ದೇವತೆಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬಹುದೆಂದು ಆರ್ಯರು ಆಗ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರು.

2) ಗಣೇಶನ ರೂಪವು ಆರ್ಯರ ದೇವನಾಗರೀಲಿಪಿಯ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ದ್ರಾವಿಡರ ಭಾಷೆಯಾದ ತಮಿಳಿನ ‘ಆ’ಕಾರವನ್ನೂ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಓಂಕಾರವು ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಆದಿಯೆಂದು ಆರ್ಯರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ‘ಆ’ಕಾರವು ಆದಿಯೆಂಬುದು ದ್ರಾವಿಡರ ಭಾವನೆ. ಈ ಎರಡು ಭಾವನೆಗಳ ಸಂಗಮವಾಗಿ ಆದಿದೈವವಾದ ಗಣೇಶನ ರೂಪವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ.

3) ವಿನಾಯಕ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸಗಣೆಯ ಚಿಕ್ಕಗೋಪುರವೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ರೂಢಿ ಇದೆ. ಈ ಗೋಪುರದ ಆಕಾರದ ಗಣೇಶನನ್ನು 'ಪಿಳ್ಳೇರಾಯ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. "ಪಿಳ್ಳೆ" ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ತಮಿಳುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಮಗು' ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಗಣೇಶ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಗಜಾನನ ಗಣಪತಿಯ ಪೂಜೆಗೂ ಮೊದಲು ಪಿಳ್ಳೆಯಾರ್ ಪೂಜೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಿ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಗಣೇಶನು ಮೊದಲು ದ್ರಾವಿಡರ ದೈವವು ಮಾತ್ರ ಆಗಿದ್ದುದು.

3) ಗಣೇಶನನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ರೂಪವಾದ ಹಸಿಯ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರೂಪವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ದ್ರಾವಿಡ ಜನಾಂಗವು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಉಪಾಸಕರು, ಆದುದರಿಂದ ಗಣೇಶನು ಮೂಲತಃ ದ್ರಾವಿಡರ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ.

5) ಗುಂಡು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬೋರು ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಗಣಪತಿಯೆಂದು ಆರಾಧಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಇದೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಶ್ರೀನಗರದ ಬಳಿ ಇರುವ "ಹರಪರ್ವತ"ವೆಂಬ ಬೆಟ್ಟದ ಬಳಿ ಇರುವ ಬೋರುಬಂಡೆಯನ್ನು ಈಗಲೂ ಗಣಪತಿಯೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಗಣೇಶಘಾಟಿ' ಎನ್ನುವ ಕಡೆ ಇರುವ ಒಂದು ಬಂಡೆಯನ್ನೂ ಗಣೇಶನೆಂದು ಪೂಜಿಸುವ ರೂಢಿ ಇದೆ. ಇದು ದ್ರಾವಿಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರುಹಾದ ನಿರಾಕಾರ ಗಣಪತಿಯ ಪೂಜೆಯ ಕುರುಹು, ಆತನು ಗಜಮುಖನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಅನಂತರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು.

6) ಪುರಾಣಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಗಣೇಶನು ಗೌರಿದೇವಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಪುತ್ರ. ತಾನು ಗೌರೀಪತಿಯೆಂಬಷ್ಟು ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಶಿವನು ಗಣೇಶನ ತಂದೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗೌರಿಯು ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿ. ಅಂದರೆ ದ್ರಾವಿಡರ ದೇವತೆ. ಆದುದರಿಂದ ಗಣೇಶನು ಮೌಲಿಕವಾಗಿ ದ್ರಾವಿಡದೇವತೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಪುತ್ರನಾದ ದ್ರಾವಿಡದೇವತೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಶಿವನ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷಯವು ಆರ್ಯರು ದ್ರಾವಿಡರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ದ್ರಾವಿಡದೇವತೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ದೇವತೆಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

7) ಗೌರೀ-ಗಣೇಶರಿಗೆ ಇರುವಷ್ಟು ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಶಿವ-ಗಣೇಶರಿಗೆ

ಇಲ್ಲ. ಗಣೇಶನ ಹಬ್ಬವು ಗೌರೀ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಶಿವರಾತ್ರಿಗೂ ಗಣೇಶನ ಹಬ್ಬಕ್ಕೂ ತುಂಬಾ ದೂರ. ಶಿವರಾತ್ರಿಯು ಉಪವಾಸದ ಹಬ್ಬ. ಗೌರೀ ಗಣೇಶ ಇವೆರಡೂ ಊಟದ ಹಬ್ಬಗಳು. ಗಣೇಶನು ಮೌಲಿಕವಾಗಿ ಗೌರಿಗೆ ಅಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿದೇವತೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವನು. ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಉಪಾಸಕರಿಂದ ದ್ರಾವಿಡರ ದೇವತೆಯೇ ಆಗಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು ಈ ವಿಷಯವೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

8) ಗಣೇಶನಿಗೆ ಆನೆಯ ಮುಖ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖದ ಭಾಗವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪೂಜಕರಾದ ದ್ರಾವಿಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗ. ದೇಹದ ಉಳಿದ ಭಾಗವು ಮನುಷ್ಯಾಕಾರದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆರ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕ. ಆರ್ಯ-ದ್ರಾವಿಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಂಗಮವೇ ಗಣೇಶನೆಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಈ ವಿಗ್ರಹವೇ ಸಾರುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ಗಣೇಶನನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಆರ್ಯದ್ರಾವಿಡರ ಅಂದರೆ ಉತ್ತರಭಾರತ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತಗಳ ಜನರ ಐಕ್ಯವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. 'ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಏಕತೆಯನ್ನು' ಕಾಣುವುದು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ವಾದವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲೂ ಆರ್ಯ, ದ್ರಾವಿಡ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲದೆ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಎಂಬ ಸೆಮೆಟಿಕ್ ಜನಾಂಗದ ಧರ್ಮಗಳೂ ಸೇರುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಗಣೇಶನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿಲುಬೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅರ್ಧಚಂದ್ರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಗುರುತನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅವನು ಈಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪೂಜ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಗಣೇಶನಾಗುತ್ತಾನೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೈಕ್ಯಭಾವನೆ ಇರುವವರು ಇಂತಹ ಗಣೇಶನ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೇ ಪೂಜಿಸಬೇಕು."

ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ನಮಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಗಣೇಶನನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಆರಾಧಿಸಿ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸಹಜಸಿದ್ಧನಾದ 'ಆದಿಮೂಲ

ಗಣಪನೋ' ಅಥವಾ 'ಪರಿವರ್ತನಶೀಲಭಾವನೋ' ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಗಣೇಶನ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಮಂಡಿಗೆ, ಮೋದಕಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಂಡಿಗೆಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಗಣೇಶನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಈ ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರ-ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಗಲಿಬಿಲಿಯು ತಪ್ಪಿ ನಮ್ಮ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಆದಿಮೂಲ ಗಣಪನ ಬಗೆಗೆ ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆಯೇ? ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ.

“ಗಣೇಶನ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ”

ಗಣೇಶನ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡದಿರುವ ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಆತನನ್ನು ನಿರಾಕಾರ, ಒಂಕಾರರೂಪಿ, ಆದಿಮೂಲ ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಗಜವದನಾದಿ ಆಕಾರಗಳುಳ್ಳವನು, ಗೌರೀಪುತ್ರ, ಶಿವಪುತ್ರ, ಷಣ್ಮುಖನ ಅಣ್ಣ ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಅವನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ನಾನಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವಾದರೂ ಕೇವಲ ಪ್ರಾಚೀನವೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಉತ್ತಮವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡಬಾರದು. “ಪುರಾಣಮಿತ್ಯೇವ ನ ಸಾಧು ಸರ್ವಮ್” ಎಂದು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನು ಘೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಸರಿಯೇ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಆಧುನಿಕ, ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದೂ ಕೂಡ ಮೂಢ ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. “ನವೀನಮಿತ್ಯೇವ ನ ಸಾಧುಸರ್ವಮ್” ವಿಷಯದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಅದರ ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು.

“ತದಾತ್ಮೇ ನೂತನಂ ಸರ್ವಂ ಆಯತ್ಯಾ ಚ ಪುರಾತನಂ |
ನ ದೋಷಾಯೈತದುಭಯಂ ನ ಗುಣಾಯ ಚ ಕಲ್ಪತೇ”

ಈ ವಿವೇಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಆಧುನಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ.

“ಗಣೇಶನು ಮೂಲತಃ ಅನಾರ್ಯದೇವತೆ, ದ್ರಾವಿಡದೇವತೆ, ಅಪದೇವತೆ, ಕ್ರೂರದೇವತೆ, ಪ್ರೇತ-ಪಿಶಾಚದೇವತೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆರ್ಯರಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ದೇವತೆ. ಪರಾಜಿತ ಜನಾಂಗದ ದೇವತೆ. ಆದರೆ ಜಯಶಾಲಿಗಳಾದ ಆರ್ಯರು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯದೇವತಾವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು” ಎಂಬುದು ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ದೋಷವಿದೆ. ದೇವರು ಎನ್ನುವುದು ಸರ್ವದೇಶ ಸರ್ವಕಾಲಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸತ್ಯವೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸಾರುತ್ತಾರೆ. “ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ” ಬ್ರಹ್ಮ “ಅಖಂಡಮಂಡಲಾಕಾರಂ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಯೇನ ಚರಾಚರಂ” “ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಹೀಗಿರುವಾಗ ದೇವರನ್ನು ಆರ್ಯರ ದೇವರು, ದ್ರಾವಿಡರ ದೇವರು, ಮಂಗೋಲಿಯನ್ನರ ದೇವರು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡುವುದು ಅಜ್ಞಾನದ ವಿಲಾಸವಲ್ಲದೇ ಮತ್ತೇನು? ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು ಆರ್ಯರಿಗೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ದ್ರಾವಿಡರಿಗೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ದೇವರ ವಿಷಯವೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು ಬೇರೆಬೇರೆ ವ್ಯಾಹಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ದೇವರು ಮಾತ್ರ ಏಕೈಕವಸ್ತುವೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಣೇಶನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ದೇವನಿಗೆ ಆರ್ಯ, ದ್ರಾವಿಡ ಅಥವಾ ಆರ್ಯದ್ರಾವಿಡ ಎಂದು ಉಭಯಸಂಗಮದ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟುವುದು ಶಿಷ್ಟರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಗಣೇಶದೇವನು (ಆರ್ಯರ ಅಥವಾ ದ್ರಾವಿಡರ) ಕಲ್ಪನೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಮೂರ್ಖತನದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ದೇವತೆಯು ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ದರ್ಶನಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಷಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. “ನಾನು ದೇವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲ, ಸಟೆಯಲ್ಲ, ಸತ್ಯವು ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು, ಅಷ್ಟು ಸತ್ಯ. ಸತ್ಯದಲ್ಲೂ ಸತ್ಯ - ಎಂದು ಸತ್ಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸಾರುತ್ತಾರೆ.

“ಪುನೈಂದುರೈಯೇನ್ ಪೊಯ್ ಪುಹುಲೇನ್, ಸತ್ತಿಯಂ ಶೋಲುಹಿನ್ನೇನ್”
 “ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸತ್ಯಮೃತಸತ್ಯಯೋನಿಂ, ಸತ್ಯಾತ್ಮಕಂ ತ್ವಾಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ”
 ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಗಣೇಶದೇವನು ಇಂತಹ ಸತ್ಯಾನುಭವಕ್ಕೆ
 ವಿಷಯವಾಗಿರುವ ಪರಮಾರ್ಥವೇ ಹೊರತು ಕವಿಕಲ್ಪನೆಯ ವಿಷಯವಲ್ಲ.

ಆರ್ಯ-ದ್ರಾವಿಡ ಜನಾಂಗಗಳ ಹೋರಾಟ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ
 ನಡೆಯಿತೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಸಯೋಗ್ಯವಾದ ಯಾವ ಪುರಾವೆಯೂ ನಮಗೆ
 ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಅದು ಕಾಲ್ಪನಿಕವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆ ಕಲ್ಪನೆಯ ಶಿಶುವಾಗಿರುವ
 ಗಣೇಶನಿಗೆ ದ್ರಾವಿಡತ್ವ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಅವಿಚಾರರಮಣೀಯವೇ ಆಗಿದೆ.

ಗಣೇಶನು ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ ದೇವನ ರೂಪವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು
 ವಿಘ್ನಕರ, ವಿಕಟ, ಭೂತಪ್ರೇತಗಳ ಅಧಿಪತಿ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಏಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ
 ಕರೆದಿದೆ? ಎಂದರೆ ಅವನನ್ನು ವಿಘ್ನಹರ, ಪ್ರಸನ್ನವದನ, ಸುಂದರ, ದೇವದೇವ
 ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕರೆದಿರುವುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲ
 ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ವಿಘ್ನವನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ನಾನಾಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಿಘ್ನನಾಯಕರು
 ವಿನಾಯಕರು ಎಂಬ ಹೆಸರುಂಟು. “ವಿನಾಯಕಾಶ್ಚ ಶಾಮ್ಯಂತಿ” ಅಂತಹ
 ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದವನು ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಶ್ರೀಗಣಪತಿ. ಆ ವಿಘ್ನಕಾರಿಗಳಾದ
 ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಭು ಅವನು. ಅವನ
 ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಯಾರು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರ ವಿಘ್ನಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅವನು
 ದಮನಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸದಿದ್ದರೆ ವಿಘ್ನಕಾರಿ ಶಕ್ತಿಗಳ
 ಆಕ್ರಮಣವು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು
 ಹೊಂದಿರುವ ಅವನು ಈಶ್ವರಭಾವದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತಾಶಕ್ತಿಯೇ ಹೊರತು
 ಕ್ರೂರಿಯಾದ ಅಸುರಶಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಅವನೂ ಭೂತಗಣಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿ
 ಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನೇ ದುಷ್ಟವಾದ ಭೂತವಿಶೇಷವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ.
 ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕುಬೇರದೇವನು ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು
 ದೇವತೆಯೇ ಹೊರತು ಯಕ್ಷನಲ್ಲ. ಗಣಪತಿಯ ಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಭೂತಗಳು
 ಪ್ರೇತಪಿಶಾಚಗಳಲ್ಲ, ದೇವಯೋನಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸತ್ವಗಳು. ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ
 ಸಹಾಯಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಉಂಟು. “ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ
 ಸಂಹಾರಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡುವ ದಿವ್ಯವಿಭೂತಿಗಳೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿವೆ.
 ವಿಶ್ವಸಂಹಾರಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ

ಮತ್ತು ಭಕ್ಷಿಸುವ ಉಭಯವಿಧ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಇವೆ” ಎಂದು
 ಶ್ರೀಗುರುದೇವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ದಿವ್ಯಭೂತಗಳ ಗಣಗಳೂ
 ಅನಂತವಾಗಿವೆ. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ನಂದೀಶ, ಚಂಡೀಶ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ
 ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನೂ ಗಣಪತಿಗಳೆಂದು
 ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಗಣಪತಿಗಳಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಗಳಿರುವ ದೇವನೇ
 ಮಹಾಗಣಪತಿ. ಈ ಬಿರುದಾಂಕಿತವು ಶಿವನಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನು
 ಕ್ರೂರಿಯಲ್ಲ. ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಭಯಂಕರನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾತ್ವಿಕರಾದ ಭಕ್ತರಿಗೆ
 ಶಿವಶಂಕರನಾಗಿರುವ ಮುದ್ದುಗಣಪ. ಮಹೇಶ್ವರನು ‘ಭಯಕೃತ್’ ಮತ್ತು
 “ಭಯನಾಶನ” ಆಗಿರುವಂತೆ ಇವನೂ ಕೂಡ ವಿಘ್ನಕೃತ್, ವಿಘ್ನನಾಶನ ಎರಡೂ
 ಆಗಿದ್ದಾನೆ. “ಪ್ರಪಂಚನಾಶಭೀಷಣ”ನಾಗಿರುವಂತೆಯೇ “ವಿಲಾಸಿಲೋಕ
 ರಕ್ಷಕನೂ” ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ದೇವತೆ, ಪರಾದೇವತೆ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳೇ
 ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲೋಕಕಂಟಕರಾದ ದೈತ್ಯರ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಘ್ನವನ್ನು
 ಒಡ್ಡುವ ಅವನು ಲೋಕರಕ್ಷಕನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ಗಣೇಶನು ಬೇಸಾಯಗಾರರ ದೇವತೆ. ಆನೆಗಳ ಕಾಟವನ್ನು
 ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಲ್ಪಿತನಾದ ದೇವತೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಆಧುನಿಕರು
 ವಾದಿಸುವುದೂ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ. “ಸಮಸ್ತಲೋಕಶಂಕರ” ನಾದ
 ದೇವನನ್ನು ಬೇಸಾಯಗಾರರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಏಕೆ ಕೂಡಿಸಬೇಕು? ಅವನ
 ವಾಹನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿರುವ ಇಲಿಯನ್ನು ದವಸಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ
 ಕೂರು ಹಲ್ಲಿನ ಜಂತುವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದೂ ಅಲ್ಪಜ್ಞಾನದ ಫಲವೇ ಆಗಿದೆ.
 ಅದನ್ನು ಅಸುರನೆಂದೂ, ಯಜ್ಞವಿಘ್ನವೆಂದೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕರೆದಿರುವುದನ್ನು
 ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಆನೆಯ ಮುಖ ಅವನಿಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಆನೆಗಳ ಕಾಟವನ್ನು
 ಪರಿಹಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯಿತು ಎಂಬುದೂ ವಿಚಿತ್ರವಾದ
 ವಾದ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಿಂಹಗಳ ಉಪದ್ರವದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನರಸಿಂಹನನ್ನೂ,
 ಹಂದಿಗಳ ಉಪದ್ರವದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೂ, ಹಾವುಗಳ
 ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶೇಷನಾಗ ದೇವರನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆಂದು
 ಕಲ್ಪನಾಜಾಲವನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು. ಇದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ
 ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಗಣೇಶದೇವತೆಯು ಕಲ್ಪನೆಯ ಕುಸುಮವಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ

ಗೋಚರವಾಗುವ ಭಗವಂತನ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವಿಭೂತಿ. ಆತನು “ಅನಾರ್ಯರ ದೇವತೆ, ಕ್ರೂರದೇವತೆ, ಅಪದೇವತೆ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಹುರುಳಿಲ್ಲದ ವಾದಗಳು. ಆತನ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅವನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದ ಜ್ಞಾನಿ ಭಕ್ತರಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಂತಹ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ವೇದ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣ ಆಗಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಅವನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಗುರುಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಉಪಾಸನೆಮಾಡಿದರೆ ಸತ್ಯಾಂಶವು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಒಂದು ನಂಬಿಕೆ.

ಆದರೆ ಈ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಕದಲಿಸುವ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಮತ್ತು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಣೇಶದೇವರ ಬಗೆಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಗಣೇಶನು ನಿರಾಕರವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅವನು ಆನೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪಾಶ ಅಂಕುಶ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಸಾಕಾರಮೂರ್ತಿ ಎಂದು ಕೆಲವು ಕಡೆ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸತ್ಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪಡೆದ ಮಹಾತ್ಮರು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಆ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವವಾದ ವಿರೋಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಭಗವಂತನು ಮೌಲಿಕವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಾನಂದಸ್ವರೂಪಿ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪಿಯೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಭಕ್ತರ ಶುಭವಾದ ಆಲಂಬನೆಗೋಸ್ಕರ ಶುಭಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ನಾನಾ ಆಕಾರಗಳಿಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇವು ತತ್ವಮಯವಾದ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ನ ತೇ ರೂಪಂ ನ ಚಾಕಾರೋ ನಾಯುಧಾನಿ ನ ಚಾಸ್ತದಂ |

ತಥಾಪಿ ಪುರುಷಾಕಾರೋ ಭಕ್ತಾನಾಂ ತ್ವಂ ಪ್ರಕಾಶಸೇ ||

ನೀರಿಗೆ ಯಾವ ಆಕಾರವೂ ಸ್ವರೂಪತಃ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದು ಮಂಜಿನ ಗೆಡ್ಡೆಯ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಆಕಾರಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಎರಡು ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲೂ ನೀರನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ನೋಡಿರುವವರಿಗೆ ನೀರು ಮತ್ತು

ಮಂಜಿನಗಡ್ಡೆ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪಭೇದವೇನೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀರಿಗೆ ಆಕಾರವುಂಟು ಆಕಾರವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಎರಡು ಹೇಳಿಕೆಗಳೂ ಅದರ ಸ್ಥಿತಿ ವಿಶೇಷಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸತ್ಯವೇ ಆಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವವಾದ ವಿರೋಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಗಣೇಶನ ನಿರಾಕಾರ ಮತ್ತು ಸಾಕಾರ ವರ್ಣನೆಗಳೂ ಇದೇ ರೀತಿಯವು ಎಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಒಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತು. ‘ಮನಸ್ಸು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಆಕಾರಗಳೆಲ್ಲಾ ಗಣೇಶದೇವರ ಆಕಾರಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯೋಗಿಗಳು ಕಂಡು ಹೇಳಿರುವ ಆಕಾರಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಧ್ಯಾನ, ಉಪಾಸನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾಲದೇಶಗಳ ಯೋಗಿಗಳೇ ಆದರೂ ಆಯಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಆಯಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪಗಳೇ ಅವರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ನೇರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅನ್ಯಥಾ ಅನುಭವ ಉಂಟಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇವು ಸಾರ್ವಭೌಮಸತ್ಯದ ದರ್ಶನಪ್ರಕಾರಗಳು’ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾಗುರುದೇವರು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಯೋಗಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ “ಯಥಾಭಿಮತಧ್ಯಾನಾದ್ವಾ” ಎಂಬ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥೈಸುವಾಗ ಈ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನಾವು ಅವರಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದೇವು.

2) ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವು ಜ್ಞಾನಾನಂದಮಯವಾದುದು ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

‘ವಿಶುದ್ಧಜ್ಞಾನದೇಹಾಯ’ ‘ಜ್ಞಾನಾನಂದಮಯಂ ದೇವಂ’ ‘ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ರೂಪಾಯ’ ಹೀಗಿರುವಾಗ ‘ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯು ತನ್ನ ಶರೀರದ ಮಲದಿಂದ ಒಂದು ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದಳು. ಅದೇ ಗಣೇಶಮೂರ್ತಿ’ ಎಂದು ಪುರಾಣಗಳು ಏಕೆ ಸಾರುತ್ತವೆ? ಅಂದರೆ ಪುರಾಣದ ಆಲಂಕಾರಿಕವಾದ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ನೇರವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಪಾರ್ವತಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಮಾತೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಪದರವಾಗಿರುವ ಪೃಥಿವೀತತ್ವವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ದೇಹದ ಮಲವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆ ಪೃಥಿವೀತತ್ವಕ್ಕೆ ಅಧಿಷ್ಠಾತೃವಾಗಿ ಪಾರ್ಥಿವದಲ್ಲಿ ತುಂಬಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಚೈತನ್ಯವೇ ಶ್ರೀಗಣೇಶಮೂರ್ತಿ. ಗಣೇಶನ ಧಾಮವೆಂದು ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಮೂಲಾಧಾರ ಪ್ರದೇಶವು ಪೃಥಿವೀ ತತ್ವಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

3) ಗಣೇಶನನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಈಗ ದೊರೆತಿರುವ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾಗಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅರ್ಷಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಾಲದ ಜನರಿಂದ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ “ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ” ಭಾಗಗಳೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಾದಷ್ಟಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನೂ ಬದಿಗಿರಿಸಿ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ನಾವು ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಅಂತಹ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಥಾಭಾಗ ಯಾವುದು? ಆಲಂಕಾರಿಕವಾದ ಅಂಶ ಯಾವುದು? ನೀತಿಯ ಭಾಗ ಯಾವುದು? ನೇರವಾದ ಸತ್ಯ ಯಾವುದು? ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗಣೇಶನಿಗೆ ಆನೆಯ ಮುಖವು ಬಂದ ಕಥೆ. ಆ ದೇವನ ಗಜಮುಖವು ಕವಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲ, ಪ್ರತೀಕವೂ ಅಲ್ಲ. ಮೂಲಾಧಾರದಲ್ಲಿ ಮನೋಲಯ ಮಾಡಿದ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ತ್ರಿಕೋಣದೊಳಗೆ ಗಜಮುಖದ ದರ್ಶನವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ‘ಗಜಕುಂಡಪ್ರದೇಶ’ ಎಂದೇ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು. ಅದರ ಮೂಲಕ ಜೀವದ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಆದವನು ಆನೆಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಗಜಮುಖದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ದೇವತಾದೇಹದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಶಕ್ತಿಯು ಶುದ್ಧಪ್ರಕೃತಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡು ಗಜಾನನಸ್ವಾಮಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಅಂತರಂಗದ ಗಜವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡುವ ಆನೆಯಷ್ಟೇ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಬಾರದು, ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡಕ್ಕೂ ಹೋಲಿಕೆಯಿದ್ದರೂ ಅಂತರಂಗದ ಗಜಾಕಾರವು ಪ್ರಣವದ ಒಂದು ಭಂಗಿಯೇ ಆಗಿದೆ. “ಪ್ರಣವ ಸ್ವರೂಪ ವಕ್ರತುಂಡಂ” ಅದರ ತಿರುವು ಬಲಕ್ಕೆ ಇದ್ದರೆ ಅದು ದಕ್ಷಿಣಾವರ್ತ (ಬಲಮುರಿ) ಗಣಪತಿಯಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವಾದ ಮೂರ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ತಿರುವು ಎಡಕ್ಕೆ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನೆಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಭೋಗಪ್ರದವಾದ ಮೂರ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ತಮೋಗುಣದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದರೆ ಗಜಾನನ ದೇವರಿಂದ ನಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗಜಾಸುರನಾಗುತ್ತದೆ. (“ನಿರಸ್ತದೈತ್ಯಕುಂಜರಂ”)

ಇದಿಷ್ಟು ತತ್ವದ ಅಂಶ. ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ತನ್ನನ್ನು ತಡೆದ ಪಾರ್ವತೀಪುತ್ರನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಶಿವನು ತನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದ

ಕತ್ತರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ತಲೆಹಾಕಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಆನೆಯ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಥಾಂಶ.

ತಾಯಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಗಣೇಶನು ಶಿವನನ್ನು ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸದಂತೆ ತಡೆದದ್ದು ಸರಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಶಿವನು ಏಕೆ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು? ಎಂದರೆ ‘ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಒಳಗೆ ಯಾರನ್ನೂ ಬಿಡಬಾರದು ಎಂಬ ನಾರಾಯಣನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಜಯವಿಜಯರು ಸನಕಾದಿಮುನಿಗಳನ್ನು ತಡೆದರು. ಹೀಗೆ ಕರ್ತವ್ಯಪಾಲನೆ ಮಾಡಿದ ಜಯವಿಜಯರಿಗೆ ಮುನಿಗಳು ಏಕೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟರು?’ ಎಂಬಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇದಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮವನ್ನು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಗ್ರಹಪೂರ್ವಕ ಅನ್ವಯಿಸಿದ ದೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಗಣೇಶನಿಗೂ ಜಯವಿಜಯರಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಭಗವಂತನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಾರ್ವತಿಯು ಹಾಕಿದ್ದ ನಿಬಂಧನೆಯು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನೂ ಆಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಆಗಿರುವ ಶಿವನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾರಾಯಣನು ಹೇಳಿದ್ದ ನಿಬಂಧನೆಯು “ಜ್ಞಾನೀತ್ವಾತ್ಮೈವ ಮೇ ಮತಂ” ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿರುವ ಪರಮೈಕಾಂತಿ ಗಳಾದ ಸನಕಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅನುಶಾಸನವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ತೋರಿಸಿಯೇ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಅನುಗ್ರಹವು ಗಣೇಶನಲ್ಲೂ ಜಯವಿಜಯರಲ್ಲೂ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಇದು ತತ್ವವನ್ನೂ ನೀತಿಯನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುವ ಕಥೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

4) ಆನೆಯ ಮುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜೋಲುವ ಡೊಳ್ಳು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಒಂದು ಗುಜ್ಜಾನೆಯ ಮೂರ್ತಿ ಇಲಿಯ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತದೆಯಂತೆ. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾವು ಬಿಗಿದುಕೊಂಡಿದೆಯಂತೆ. ಈ ವಿಕಾರವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಎಂತಹವರಿಗೂ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಭಯವೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಇದನ್ನು ದೇವರು ಎಂದು ಪೂಜಿಸುವವರು ಎಂತಹ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಜನರು? ಎಂದು ಕೆಲವರು ಗಣೇಶಭಕ್ತರನ್ನು ಲೇವಡಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ‘ಸುಂದರಮೂರ್ತಿ, ಮುದ್ದು ಗಣಪ’ ಎಂದು ಗಣೇಶನನ್ನು ಭಕ್ತರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದು ಈ ಸೌಂದರ್ಯ? ಸೌಂದರ್ಯ ಎಂದರೇನು?

ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಶ್ರೀರಂಗಗುರುದೇವರು ಹೀಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದರು.

“ವಸ್ತುವು ಸಹಜರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದೇ ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯ. ಸುಂದರವಾದ ಕಪಿ - ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅಂಗ ಉಪಾಂಗಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಚಲನವಲನ ವಿಲಾಸಗಳನ್ನೂ ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ ಆಕಾರವಲ್ಲ. ರುಂಡಮುಂಡ ಕೈಕಾಲುಗಳ ಮಾಟ, ಚೇಷ್ಟೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಕಪಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೇ ಅದು ಸುಂದರವಾದ ಕಪಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಗಣೇಶ, ನರಸಿಂಹ, ಭದ್ರಕಾಳಿ ಮುಂತಾದ ದೇವತಾರೂಪಗಳೂ ಒಳಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಸಹಜತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಡುವುದೇ ಅವುಗಳ ಸುಂದರತೆ. ಪಾಮರ ಜನರಿಗೆ ಅವು ವಿಕಾರವಾಗಿ ಭೀಷಣವಾಗಿ ಕಂಡುಬರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಾಗ ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ತುಂಬಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ಸಹಜರೂಪಗಳನ್ನು ಭಕ್ತರು ‘ಸುಂದರಮೂರ್ತಿ, ಚೆಲುವಿನ ಗಣಿ’ ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಚಿತ್ರ, ಪ್ರತಿಮೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೂ ಭಕ್ತಿಗೆ ಆ ಒಳಗಿನ ಆನಂದವೇ ಹರಿದುಬರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಅವುಗಳನ್ನೂ ಪರಮಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿ ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಬಯಸುವವರಿಗೆ ಅವು ವಿಕಾರ, ಭೀಕರ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ರೂಪವನ್ನು ಮರೆತು ದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಅವರು ಸೌಂದರ್ಯಾನಂದಮೂರ್ತಿಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ.

5) ಆ ದಪ್ಪ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಆಸಾಮಿಗೆ ಇಲಿಯ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂದು ಪ್ರಾಕೃತ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗಣೇಶನಿಗೆ ವಾಹನವಾಗಿರುವ ಇಲಿಯು ತಾವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಪೀಡೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಹೆಗ್ಗಣದಂತಹ ದಂತಾಯುಧವಾದ ಪ್ರಾಣಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಆ ಇಲಿಯು ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳಿಗೂ, ಉಪಾಸನೆಗೂ ಅಡೆತಡೆಯನ್ನಂಟು ಮಾಡುವ ವಿಘ್ನಶಕ್ತಿಗಳ ರಾಜನೇ ಆಗಿದೆ. ಅದು ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆಗೆ ಒಳಗೊಳಗೇ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ಕಳ್ಳಶಕ್ತಿಗಳು. ಭಕ್ತರು ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ

ಸಲ್ಲಿಸುವ ಹವಿರ್ಭಾಗಗಳನ್ನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲವು ಆಸುರೀಶಕ್ತಿಗಳು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅವೇ ಮೂಷಕಗಳು. ಮೂಷಕ ಎಂಬ ಶಬ್ದವೂ (ಮುಷಸ್ತೇಯೇ) ಕಳ್ಳತನ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಮುಷ್ ಧಾತುವಿನಿಂದಲೇ ಆಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಮೂಷಕಗಳ ಮೂಲಮೂರ್ತಿಯೇ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ವಾಹನವಾದ ಮೂಷಿಕ. ಇಲಿಯ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂದರೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿಘ್ನರೂಪವಾದ ಮೂಷಕಗಳು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಸವಾರಿಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಿವಶಕ್ತಿಸುತನೂ ಶೂರನೂ ಆಗಿರುವ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ-ಗಣೇಶನು ಆ ವಿಘ್ನಾಸುರನನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿನಿಂತು ಅದರ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮೇಲೆ ಆ ಅಸುರನ ಆಟ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಘ್ನಾಸುರನ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿಮಾಡುತ್ತಾ ಆತನನ್ನು ಇಷ್ಟಬಂದಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆಸುವ ಅಥವಾ ಇಷ್ಟಬಂದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುವ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದೇವರೇ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ-ಗಣೇಶ, ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಮೂಷಕವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಅಸುರ, ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋತು ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ವಾಹನವಾಗಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸುವ ವರವನ್ನು ಪಡೆದ ಒಬ್ಬ ಅಸುರ ಎಂಬುದಾಗಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ ಎಂದು ಮಹಾಗುರುಗಳು ನೀಡಿದ್ದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ತಾತ್ವಿಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ.

“ಹವಿರ್ಮುಷಾಂ ಪುಶಾಸ್ತಾರಂ ನೌಮಿ ಮೂಷಕವಾಹನಂ”

5) ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಗಣೇಶ ಮತ್ತು ಆತನ ತಮ್ಮ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಇವರಿಗೆ ನಡೆದ ಒಂದು ಪಂದ್ಯದ ಕಥೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವನೋ ಅವನಿಗೇ ಮೊದಲು ವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಅವರ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಾದ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರು ಒಂದು ನಿಬಂಧನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದರಂತೆ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ತುಂಬಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ನವಿಲನ್ನೇರಿ ಶೀಘ್ರತಮ ಗತಿಯಿಂದ ಲೋಕಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗೆ ಹೊರಟ. ಗಣೇಶನು ಹೊರಡುವುದೇ ತಡವಾಯಿತು. ಅವನು ಸ್ಥೂಲಕಾಯ, ಜೋಲಾಡುವ ಹೊಟ್ಟೆಯುಳ್ಳವನು. ಅವನ ವಾಹನವು ಇಲಿ. ಇಂತಹವನಿಗೆ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯೊಡನೆ ವೇಗದ ಪಂದ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಆದರೆ ಅವನು ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯ. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಲೋಕಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಒಡನೆಯೇ ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಅವರ ಮುಂದೆ ವಿನಯವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ. ಪೂಜ್ಯರಾದ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಬಂದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಂದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಗೆದ್ದನು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಮಾಡಿ ಅವನಿಗೇ ಮೊದಲು ವಿವಾಹ ಮಾಡಲಾಯಿತು - ಎಂಬುದು ಆ ಕಥೆ.

ಕಥೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜನನೀಜನಕರು ಅತ್ಯಂತ ಪೂಜ್ಯರು - ಎಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೀತಿಯನ್ನು ಅದು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ದೇಹಬಲಕ್ಕಿಂತ ಬುದ್ಧಿಬಲವು ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬ ಸಂದೇಶವೂ ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅನೇಕರು ಎರಡು ಅಪಾಯಕರವಾದ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಅದರಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೇವರಿಗೆ ಅಪಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಅ) ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಬುದ್ಧಿಯು, ಗಣೇಶನ ಬುದ್ಧಿಗಿಂತ ಕೆಳಮಟ್ಟದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಪೂಜೆ ನಿಶ್ಚಷ್ಟವಾದದ್ದು, ಗಣೇಶನ ಪೂಜೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು - ಎಂಬುದು ಒಂದು ನಿರ್ಣಯ.

ಆ) ಗಣೇಶ ಮತ್ತು ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಇವರು ಮಹಾದೇವನ ಸುಪುತ್ರರು. ಆ ದೇವದೇವನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಇರುವವರು. ಅಂಥವರಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಅಸೂಯೆ, ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳು, ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಮನೋಭಾವನೆ ಇರುವುದುಂಟೆ? ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ ಅವರು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ದೇವತಾತ್ವಗಳಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು-ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ನಿರ್ಣಯ.

ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿಮಾಡಿದಾಗ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕೆಲವರು ಆ ಕಥೆಗೆ ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

“ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕಥೆಯು ಒಂದು ಪ್ರಶಂಸಾತ್ಮಕವಾದ ಅರ್ಥವಾದ.” ಅದಕ್ಕೆ ಗಣೇಶನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ ಹೊರತು

ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ನಂದೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಗಣೇಶಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆ ಎರಡೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದೇ” ಎಂಬುದು ಆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ಪ್ರತಿಭಾಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಥಾ ‘ಅರ್ಥವಾದ’ಗಳು ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೂ ನಿಜವೇ.

ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಕಥೆಯು ಯೋಗಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಸಹಜವಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಸತ್ಯಾನುಭವವುಳ್ಳ ಯೋಗಿಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಕೊಡಬಲ್ಲರು. ಯೋಗಿಪುಂಗವರಾದ ಶ್ರೀರಂಗಗುರುದೇವರು ಆ ಕಥೆಯ ಬಗೆಗೆ ನೀಡಿದ್ದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತೇವೆ:

“ಶ್ರೀಗಣೇಶ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸದಾಶಿವ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯ ಅಂಗಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದರೂ ಅಖಂಡವಾದ ಮೂಲಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಲುಪಬಹುದು. ಆದರೆ ಎರಡರ ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಒಂದು ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಲಂಬದಿಂದ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಮಾರ್ಗ. ಇದು ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಮಾರ್ಗ, ಮತ್ತೊಂದು ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಬಳಸದೆ ನೇರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪುವ ಮಾರ್ಗ. ಇದು ಗಣೇಶನ ಮಾರ್ಗ. ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೇ ಆಗಿವೆ. ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಬಯಸುವವರು ಮೊದಲನೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನಕೊಡದೆ ನೇರವಾಗಿ ಪರತತ್ವವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಬಯಸುವವರು ಎರಡನೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧಕರು ತಮ್ಮ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಅಭಿರುಚಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಹಿಡಿಯಬಹುದು ಎಂಬುದು ಆ ವಿವರಣೆ. ಇದರಂತೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕಥೆಯು ತತ್ವಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಪೈಪೋಟಿ-ಆದರ, ಅನಾದರಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಧಕರು ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸತ್ಯವೊಂದು ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

6) ಗಣೇಶನ ಮದುವೆ.... ಎಂಬುದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಾದೆ. ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವ ಅಂದರೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಆಗದೇ

ಇರುವ ವಿವಾಹ ಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಗಣೇಶನಿಗೆ ಮದುವೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಸದಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ವಲ್ಲಭಿ ಎಂಬ ಮಡದಿಯುಂಟು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಶಕ್ತಿದೇವಿ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿಶಕ್ತಿದೇವಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಡದಿಯರು ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಿಬುದ್ಧಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಡದಿಯರು ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ತನ್ನ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿದೇವತೆಯನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಶಕ್ತಿಗಣಪತಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಆತನು ಅವಿವಾಹಿತ ಎಂದು ಒಂದು ಕಡೆ. ಆತನು ಗೃಹಸ್ಥ ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತವೆ? ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನಸೋ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಹೆಣೆದಿರುವ ಕವಿವಚನಗಳೇ ಅವು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. “ಅವನು ಮೊದಲು ಅವಿವಾಹಿತನಾಗಿದ್ದ, ಆಮೇಲೆ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿರೋಧವೂ ಇಲ್ಲ - ಎಂದು ಕೆಲವರು ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಮನುಷ್ಯವಾಸನೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಸಮಾಧಾನ. ದೇವತಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೌಲ್ಯವಿಲ್ಲ.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇವು ಗಣೇಶದೇವರ ಉಪಾಸನೆಯ ಪ್ರಭೇದಗಳು. ಗಣೇಶನನ್ನು “ಕೇವಲ” ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವ ಮಾರ್ಗವೂ ಉಂಟು. ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಲೋಕದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಉಪಾಸ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು “ಅವಿವಾಹಿತ ಗಣೇಶ” ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಶಕ್ತಿಯ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಂತವಾದ ಶಿವಸ್ವರೂಪವೇ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗಣೇಶನಲ್ಲಿ ಅಣಿಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಉಂಟು. ಆ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಸದಾ ಅವನ ವಶದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ‘ಮಡದಿಯರು’ ಎಂದು ಲೋಕದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂತಹ “ಗೃಹಸ್ಥ” ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಲೌಕಿಕವಾದ ಏಳಿಗೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಗಣಪತಿಯನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದ ಏಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿ

ವಿಕಾರಗಳಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಸತ್ಯಕಾಮ-ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪ. ಅವನ ಸತ್ಯಕಾಮ-ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೇ ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಅವನ ಪತ್ನಿಯರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಶಕ್ತಿಗಳು ಭಗವಂತನೊಡನೆ ಸಗುಣವಾಗಿ ಸಾಕಾರವಾಗಿ ದರ್ಶನ ನೀಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೂ ಉಂಟು. ಹಾಗೆಯೇ ಗಣೇಶನು ಧರಿಸಿರುವ ಪಾಶ, ಅಂಕುಶ, ಪರಶು ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಗಳೂ ಅವನ ಶಕ್ತಿವಿಶೇಷಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಅಥವಾ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಮುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸುವವನು ಗಣೇಶದೇವ.

7) ಗಣೇಶ ಎನ್ನುವವನು ಒಬ್ಬನೇ ದೇವತೆಯೇ ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಗಣೇಶರೂ ಉಂಟೇ? ಆತನು ಶಿವನ ಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೇ? ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೇ? ಇತ್ಯಾದಿ ತೊಡಕಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸಮಾಧಾನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ವಸುಗಳು, ರುದ್ರರು, ಆದಿತ್ಯರು, ಮರುತ್ತರು ಮುಂತಾದವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಗಣದೇವತೆಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಣಕ್ಕೂ ಗಣಪತಿಯುಂಟು. ಅವರಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪ್ರಧಾನ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಹಾಗಣಪತಿ ಎಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಇದೆ.

ಶಿವಪುರಾಣವು ಹೇಳುವಂತೆ ಶಿವನ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗಣಪತಿಗಳುಂಟು. ಶತರುದ್ರೀಯ ಮಹಾಸಂಹಿತೆಯು ಇದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಗಣೇಭ್ಯೋ ಗಣಪತಿಭ್ಯಶ್ಚ ವೋ ನಮಃ’. ನಂದೀಶ, ಚಂಡೀಶ, ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ವೀರಭದ್ರ ಮುಂತಾದವರೂ ಗಣಪತಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಗಣಪತಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಧಾನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿರುವ ಗಜಾನನದೇವನನ್ನು ಮಹಾಗಣಪತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಗಣಪತಿಗಳೂ ‘ಗಜಾನನ’ರಲ್ಲ.

ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಗಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ‘ಗಜಾನನ’ ಎಂಬ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನುಂಟು. ‘ಗಂ ಗಜಾನನಾಯ ನಮಃ’ “ಯಸ್ಯ ದ್ವಿರದವಕ್ರಾದ್ಯಾಃ ಪಾರಿಷದ್ಯಾಃ ಪರಶ್ಚತಂ” ಓಂ ನಮೋ ಗಜವಕ್ರಾದ್ಯಾಃ ಪಾರಿಷದ್ಯಾಃ ಪ್ರಶಾಸತೇ | ಶ್ರೀರಂಗರಾಜಸೇನಾನ್ಯೇ ಸೂತ್ರವತ್ಯಾ ಸಮೇಯುಷೇ”

ಈ ಗಜಾನನ ಗಣಪತಿಯೇ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಷ್ಣೇಶ್ವರರಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರುವ ವಿಷ್ಣುಪಾರ್ವದರ ಮಹಾಗಣಪತಿಗೆ 'ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇನ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವತ ಮಹಾಪುರಾಣ, ಶ್ರೀಪಾಂಚರಾತ್ರ, ಶ್ರೀವೈಖಾನಸಾಗಮಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

‘ದುರ್ಗಾಂ ವಿನಾಯಕಂ ವ್ಯಾಸಂ ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇನಂ ಗುರೂನ್ ಸುರಾನ್’

(ಭಾಗವತ 11, 27, 29)

‘ದತ್ತ್ವಾಽಚಮನಮುಚ್ಛೇಷಂ ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇನಾಯ ಕಲ್ಪಯೇತ್.’

(ಭಾಗವತ 11, 27, 43)

ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರ ವೈಖಾನಸಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇನರ ಪೂಜೆಯು ವಿಷ್ಣುಪೂಜೆಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾದ ಅಂಗವೇ ಆಗಿದೆ.

ಶಿವನ ಮಹಾಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮಹಾಗಣಪತಿಯ ಸ್ಥಾನ ಮೂಲಾಧಾರ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಾಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮಹಾಗಣಪತಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇನನ ಸ್ಥಾನ ಮಣಿಪೂರಕ-ಎಂದು ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾಗುರುಗಳು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಗಣೇಶದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವಾಗ ಆತನಿಗೆ ತಿರ್ಯಕ್ ಪುಂಧ್ರವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕೆ ಅಥವಾ ಊರ್ಧ್ವ ಪುಂಧ್ರವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವು ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವನು ಶಿವನ ಸೈನ್ಯದ ಮಹಾಗಣಪತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ತಿರ್ಯಕ್ ಪುಂಧ್ರವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ವಿಷ್ಣುಗಣದ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇನಮಹಾಗಣಪತಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಊರ್ಧ್ವಪುಂಧ್ರದ ಅಲಂಕಾರಮಾಡಬೇಕು.

8) ‘ಗಣೇಶನು ವೈದಿಕ ದೇವತೆಯೇ ಅಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಮಂತ್ರಗಳು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ-ಎಂದು ಕೆಲವರು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.’

ಋಗ್ವೇದದ ಎಂಟನೆಯ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬರುವ ‘ಆ ತೂ ನ ಇಂದ್ರ ಕ್ಷಮಂತಂ’ - ಎಂಬ ವೈದಿಕ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಗಣೇಶನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಗಣೇಶನು ವೈದಿಕ ದೇವತೆಯಲ್ಲವೆ? ಎಂದರೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸೂಕ್ತವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಇಂದ್ರದೇವತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಗಣಪತಿಯ ವರ್ಣನೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ

“ಮಹಾಹಸ್ತೀ” ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಆನೇ, ಆನೆಯ ಮುಖದ ದೇವರು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲ. ‘ದೊಡ್ಡಕೈಯುಳ್ಳವನು’ “ಆಜಾನುಬಾಹು” ಮತ್ತು ಉದಾರವಾಗಿ, ದಾನಮಾಡುವ ಕೈಯುಳ್ಳವನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. (ಆದರೆ ಗಣಪತಿಯ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸುವ ವಾಡಿಕೆ ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಂದಿದೆ.) ಆದರೆ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಗೋಚರನಾಗಿರುವ ಗಜಾನನಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಅವೈದಿಕದೇವತೆ ಎಂದು ಕರೆಯಬಾರದು. ವೇದವು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅನುಭವದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ವೈದಿಕ ಸಂಹಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ದೇವರ ವರ್ಣನೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ದೊರಕದಿದ್ದರೂ ಜ್ಞಾನಗೋಚರನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆತನು ವೈದಿಕದೇವತೆಯೇ ಸರಿ. ಇದಲ್ಲದೇ ನವಕಾಂಡರ್ಷಿತರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಯಾಜ್ಞಿಕೀದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಕ್ರತುಂಡನೂ, ದಂತಿಯೂ ಆಗಿರುವ ದೇವನೊಬ್ಬನ ಧ್ಯಾನಮಂತ್ರವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

‘ಓಂ ತತ್ಪುರುಷಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ವಕ್ರತುಂಡಾಯ ಧೀಮಹಿ |

ತನ್ನೋ ದಂತಿಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ |’

ಈ ಉಪನಿಷತ್ತು ಆಪಸ್ತಂಭ, ಬೋಧಾಯನ ಮುಂತಾದ ಯಾಜುಷ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರಕಾರ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಸಂಭಾವಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅನಂತರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ-ಎಂಬ ಚೋದ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ.

ಗಣೇಶದೇವರ ಅಭಿಷೇಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಣೇಶಸೂಕ್ತ ಎಂಬ ಮಂತ್ರಮಾಲೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಂತ್ರಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ

ಆ ತೂ ನ ಇಂದ್ರ ಕ್ಷಮಂತಂ ಚಿತ್ರಂ ಗ್ರಾಭಂ ಸಂ ಗೃಭಾಯ |

ಮಹಾಹಸ್ತೀ ದಕ್ಷಿಣೇನ ||೧||

ವಿದ್ಮಾ ಹಿ ತ್ವಾ ತುವಿಕೂರ್ಮಿಂ ತುವಿದೇಷ್ಣಂ ತುವೀಮಘಮ್ |

ತುವಿಮಾತ್ರಮಪೋಭಿಃ ||೨||

ನ ಹಿ ತ್ವಾ ಶೂರ ದೇವಾ ನ ಮರ್ತಾಸೋ ದಿತ್ಸಂತಮ್ |

ಭೀಮಂ ನ ಗಾಂ ವಾರಯಸ್ತೇ ||೩||

ಏತೋನ್ವಿಂದಂ ಸ್ವಾಮೇಶಾನಂ ವಸ್ತುಃ ಸ್ವರಾಜಮ್ |

ನ ರಾಧಸಾ ಮರ್ಧಿಷನ್ಯಃ ||೪||

ಪ್ರ ಸೋಷದುಪ ಗಾಸಿಷಚ್ಚ ವತ್ಸಾಮ ಗೀಯಮಾನಮ್ |
ಅಭಿರಾಧಸಾ ಜುಗುರತ್ ||೫||

ಆ ನೋ ಭರ ದಕ್ಷಿಣೇನಾಭಿ ಸವ್ಯೇನ ಪ್ರ ಮೃಶ ||
ಇಂದ್ರ ಮಾನೋ ವಸೋರ್ನಿಭಾಕ್ ||೬||

ಉಪಕಮಸ್ವಾ ಭರ ಧೃಷತಾ ಧೃಷ್ಟೋ ಜನಾನಾಮ್ |
ಅದಾಶೂಷ್ಯರಸ್ಯ ವೇದಃ ||೭||

ಇಂದ್ರ ಯ ಉ ನು ತೇ ಅಸ್ತಿ ವಾಚೋ ವಿಪ್ರೇಭಿಃ ಸನಿತ್ವಃ |
ಅಸ್ಮಾಭಿಃ ಸುತಂ ಸನುಹಿ ||೮||

ಸದ್ಯೋಜುವಸ್ತೇ ವಾಚಾ ಅಸ್ಮಭ್ಯಂ ವಿಶ್ವಶ್ಚಂದ್ರಾಃ |
ವಶ್ಯಶ್ಚ ಮಕ್ಷಾ ಜರಂತೇ ||೯||

(ಋಗ್ವೇದ 8-81) “ಆ ತೂ ನ ಇಂದ್ರ ಕ್ಷುಮಂತಂ’ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಸೂಕ್ತವು ಋಗ್ವೇದದ ಎಂಟನೇ ಮಂಡಲವನ್ನೂ, “ಗಣಾನಾಂ ತ್ವಾ ಗಣಪತಿಂ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರವು ಋಗ್ವೇದದ ಎರಡನೇ ಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಯಜುರ್ವೇದದ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಸಂಹಿತೆಯ ಎರಡನೆಯ ಕಾಂಡವನ್ನೂ ಮತ್ತು “ನಿ ಷು ಸೀದ ಗಣಪತೇ” ಎಂಬ ಎರಡು ಋಕ್ಕುಗಳು ಋಗ್ವೇದದ ಹತ್ತನೆಯ ಮಂಡಲವನ್ನೂ ಅಲಂಕರಿಸಿವೆ. ಆ ಮಂತ್ರಮಾಲೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಅನುವಾದಿಸಬಹುದು.

“ಓ ಇಂದ್ರನೇ! ದೊಡ್ಡ ಹಸ್ತವುಳ್ಳ ನೀನು ನಿನ್ನ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ನನಗಾಗಿ ಪ್ರಶಸ್ತವೂ ಅದ್ಭುತವೂ ಗ್ರಹಣಯೋಗ್ಯವೂ ಆದ ಹಣವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೋ. ನೀನು ಬಹುಕರ್ಮಗಳುಳ್ಳವನು, ಬಹುಪ್ರದಾಯಕ, ಬಹುಧನವುಳ್ಳವನು, ಬಹುಪ್ರಮಾಣವುಳ್ಳವನು, ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವವನು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು. ಧನಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನೂ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶನೂ ಆಗಿರುವ ಇಂದ್ರನನ್ನು ನಾವು ಸ್ತುತಿಸೋಣ ಬನ್ನಿರಿ. ಇತರರು ನಮ್ಮನ್ನು ಧನದಿಂದ ಬಾಧಿಸದಿರಲಿ. ನಾವು ಹಾಡುವ ನಾಮವನ್ನು ಇಂದ್ರನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲಿ, ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಗಾನಮಾಡಲಿ ಮತ್ತು ಕೇಳಲಿ, ಧನದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ. ಓ ಇಂದ್ರನೇ ಬಲಗೈಯಿಂದ ನಮಗೆ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡು. ಎಡಗೈಯಿಂದಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುಟ್ಟುವವನಾಗು. ನಾವು ಹಣಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಗಳಾಗದಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ದುಷ್ಟಜನರನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯುವವನೇ, ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ದಾನರಹಿತನಾದವನ ಹಣವನ್ನು ದೃಢವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಮಗೆ

ತಂದುಕೊಡು. ಓ ಇಂದ್ರನೇ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮೇಧಾವಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುವ ಯಾವ ಅನ್ನವುಂಟೋ ಅದನ್ನು ಯಾಚಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ ತಂದುಕೊಡು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ನಿನ್ನ ಅನ್ನಗಳು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಂದು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವವರು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗಣಾನಾಂ ತ್ವಾ ಗಣಪತಿಂ ಹವಾಮಹೇ ಕವಿಂ

ಕವೀನಾಮಮುಪಮಶ್ರವಸ್ವಮಮ್

ಜ್ಯೇಷ್ಠರಾಜಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತತ ಆ ನಃ ಶೃಣ್ವನ್ನೂತಿಭಿಃ ಸೀದ ಸಾದನಮ್ |

(ಋಗ್ವೇದ 2-23-1 + ತೈ.ಸಂ. 2-3-14-3)

“ಗಣಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಗಣಪತಿಯೂ ಕವಿ (ಜ್ಞಾನಿ)ಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕವಿಯೂ (ಜ್ಞಾನಿಯೂ), ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾಗಿ ಹೋಲಿಕೆಗೆ ಬರುವ ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಕೀರ್ತಿಗಳುಳ್ಳವನೂ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಹಿರಿಯರಾದನೂ ಆಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಓ ಬ್ರಹ್ಮ (ಮಂತ್ರ, ಕರ್ಮ, ಅನ್ನ)ಗಳ ಒಡೆಯನೇ! ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ರಕ್ಷಣೆಗಳೊಡನೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೋ.

(ನಿ ಷು ಸೀದ ಗಣಪತೇ ಗಣೇಷು ತ್ವಾಮಾಹುರ್ವಿಪ್ರತಮಂ ಕವೀನಾಮ್ |

ನ ಋತೇ ತ್ವತ್ತ್ರಿಯತೇ ಕಿಂ ಚನಾರೇ ಮಹಾಮರ್ಕಂ ಮಘವನ್ ಚಿತ್ರಮರ್ಚ ||

ಅಭಿಖ್ಯಾಸೋ ಮಘವನ್ನಾಧಮಾನಾನ್ಸ್ತಪೇ ಬೋಧಿ ವಸುಪತೇ ಸಖೀನಾಮ್ |

ರಣಂ ಕೃಧಿ ರಣಕೃತ್ಸತ್ಕೃಶುಷ್ಮಾಭಕ್ತೇ ಚಿದಾ ಭಜಾ ರಾಯೇ ಅಸ್ಮಾನ್ ||

[ಋಗ್ವೇದ -10-112-9, 100]

(“ಕುಳಿತುಕೋ ಓ ಗಣಪತಿಯೇ! ಗಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದೂರದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಓ ಮಘ [ಧನ] ವಂತನೇ! ಪೂಜ್ಯವಾದ ಈ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸು. ಮಘವಂತನೇ! ಗೆಳೆಯನೇ! ಧನಗಳ ಒಡೆಯನೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮನ್ನು ಗೆಳೆಯರೆಂದು ತಿಳಿ. ತೇಜೋವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಸತ್ಯವಾದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೇ! ಯೋಧನೇ! ಯುದ್ಧಮಾಡುವವನಾಗು. ನಾವು ಭಾಗರಹಿತರಾಗಿದ್ದರೂ ನಮಗೆ ಹಣದ ಭಾಗವನ್ನು ತಲುಪಿಸು.”)

ಈ ಮಂತ್ರಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಭಾಗಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂದ್ರ, ಮಘವಾ ಎಂಬ

ಇಂದ್ರವಾಚಕವಾದ ಪದಗಳನ್ನೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಧ್ಯದ ಮಂತ್ರಭಾಗವು ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ವತಿ [ಅಥವಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿ]ಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಗಣೇಶದೇವರಿಗೇ ನಿಯತವಾಗಿರುವ ಪದಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲ. 'ಮಹಾಹಸ್ತೀ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡಆನೆ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ, 'ಗಣಪತಿ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಶಿವನ ಗಣಗಳ ಅಧಿಪತಿ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದು ಗಣೇಶನ ಪೂಜೆಗೆ ಈ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಗಣೇಶನು ವೈದಿಕದೇವತೆಯೇ ಅಲ್ಲ. ವೈದಿಕಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ? ಎಂದು ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಉತ್ತರ ಹೀಗಿದೆ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರನ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ವತಿಯ ಆರಾಧನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಂತರವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಮಂತ್ರಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಅವರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನರಾದ ಋಷಿದೇವತಾ, ಭಂದಸ್ಸು ವಿನಿಯೋಗಗಳ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ವತಿ ಇವರನ್ನು ಅವುಗಳ ದೇವತೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದು ನಿಜವೇ. ಆದರೇ, ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮಂತ್ರಮಾಲೆಯನ್ನು ಪುರಾಣ-ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ಗಣೇಶದೇವರ ಪೂಜೆಗೂ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನೌಚಿತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಮಂತ್ರಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಗಣೇಶದೇವತೆಗೂ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದವನು ಎಂದೂ ಮಘವಾ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಧನಸಂಪನ್ನ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಗಣೇಶನಿಗೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಾಗಲೀ ದೂರದಲ್ಲಾಗಲೀ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವ ಕರ್ಮವೂ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ವಾಕ್ಯವೂ ಗಣೇಶನಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ವತಿಗಳ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಮಹಾಗಣಪತಿಯ ಪೂಜೆ ಎರಡು ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಒಂದೇ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ವಿನಿಯೋಗಗಳಿರುವುದನ್ನು ವೈದಿಕ ಕ್ರಿಯಾಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅನುಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಯಾವ

ಮಂತ್ರವು ಯಾವ ದೇವತೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಆ ಮಂತ್ರಾರ್ಥದ ಪರಿಶೀಲನೆ ಅವಶ್ಯಕ. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಿದಾಗ ಅದು ಯಾವ ದೇವತೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ? ಯಾವ ದೇವತೆಯ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅರಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಈ ಎರಡನೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಅದು ಗಣೇಶದೇವರಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವ ಮೂಲಾಧಾರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಪುರಾಣಾಗಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ಗಣೇಶದೇವರ ಆರಾಧನೆಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯೋಗ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ.

ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿರುವ "ಮಹಾನಾರಾಯಣ" ದಲ್ಲಿ ವಕ್ರತುಂಡನೂ, ದಂತಿಯೂ ಆದ ದೇವನನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಹೆಚ್ಚು ವೇದಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಣೇಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಎಂಬಷ್ಟೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಗಣೇಶದೇವತೆಯನ್ನೇ ಅವೈದಿಕ ದೇವತೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಸಾಹಸವೇ ಆಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಗೋಚರನಾಗಿರುವ ದೇವತೆಯು ಪಾರಿಭಾಷಿಕವಾಗಿ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಅವನು ವೈದಿಕದೇವತೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ವೇದ [ಜ್ಞಾನ] ಗೋಚರನು.

9. ಉನ್ನತವಾದ ದೇಹ, ಕೃಶವಾದ ಉದರ ಮತ್ತು ವಿಶಾಲವಾದ ವಕ್ಷಸ್ಥಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ. ಗಣೇಶದೇವರ ರೂಪವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಸಂಪನ್ನವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ, ಅವನು ವಾಮನರೂಪ, ಆ ಜೋಲಾಡುವ ಹೊಟ್ಟೆಯುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಏಕೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಎಂದು ಕೆಲವರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇದು ಬಾಲಿಶವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ದೇವರ ರೂಪವು ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕಂಡು ಅನುಭವಿಸಿದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಗೆ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೋ ಹಾಗೇ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬೊಂಬೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ದೇವತೆಗಳ ರೂಪವು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಯಾ ದೇವತಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದೇ ಆಕಾರದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅದರ ದರ್ಶನ ಆಗುವುದು.

ವಾಮನರೂಪ ಮತ್ತು ಜೋಲುಹೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಭೌತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಅವು ವಿಕಾರವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಆ ರೂಪವು ಆಕರ್ಷಕವೂ ಆನಂದಪ್ರದವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅನುಭವ.

ಆ ಜೋಲುಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನು ಏನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ? ಮೋದಕಗಳನ್ನೇ? ಅಥವಾ ಮಾಂಸ-ಮೇದಸ್ಸುಗಳನ್ನೇ? ಎಂದು ಕೆಲವರು ಕುಚೋದ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಯು ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದುದು. ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯವಾದುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೋದಕ, ಮಾಂಸ, ಮೇದಸ್ಸುಗಳು ಹೇಗೆ ಬಂದಾವು? ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ತತ್ವಗಳನ್ನೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸ್ವಾಮಿ ಅವನು. ಆ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಮುಳುಗಿದಾಗ ಆ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ತತ್ವಗಳ ದರ್ಶನವೂ ನಮಗೆ ಆಗುವುದು.

ಗಣೇಶದೇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ 'ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು' ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ನಾವು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅವನ ಸೇವೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಪತ್ರ, ಪುಷ್ಪ, ಮೋದಕಗಳು ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರ ಎಲ್ಲವೂ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು. ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಇಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಆಗಿರಬೇಕು? ಇದು ಕೇವಲ ಭಾವನೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ, ಹಾಗಲ್ಲ. ಅವನು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಆರಾಧನೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ದೇವತೆಯ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ.

10. ಶ್ರೀಗಣೇಶ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರ ಇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಗಣೇಶನ ಚೌತಿಯ ದಿನ ಚಂದ್ರನು ಇಲಿಯ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿಮಾಡುತ್ತಾ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾವು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆ ದಪ್ಪಹೊಟ್ಟೆಯ ಗುಜ್ಜಾನೆಯ ಗಣೇಶನನ್ನು ಕಂಡು ನಗಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಆಗ ಗಣೇಶನು ಕುಪಿತನಾಗಿ 'ಗಣೇಶಚೌತಿಯ ದಿನ ಯಾರಾದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸುಳ್ಳು ಅಪವಾದಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಲಿ' ಎಂದು ಘೋರವಾದ

ಶಾಪಕೊಟ್ಟ. ಆದರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ಯಮಂತಕಮಣಿಯನ್ನು ಪತ್ತೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಆ ಅಪವಾದ ದೋಷವು ತೊಲಗಲಿ ಎಂದೂ ಗಣೇಶನು ವಿಧಾನಮಾಡಿದನಂತೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಎಂಬ ಉಪಗ್ರಹವು ಗಣೇಶನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವುದೆಂದರೇನು? ಚೌತಿಯಂದು ಆ ಉಪಗ್ರಹವನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ದೋಷವೇನು? ಅದರಿಂದ ಅಪವಾದ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಸ್ಯಮಂತಕಮಣಿಯ ಕಥೆ ಕೇಳಿದರೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ? ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಏಳುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ.

ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭೀತಿಯನ್ನಂಟುಮಾಡಿ, ಅವರು ಹೇಗಾದರೂ ಸ್ಯಮಂತೋಪಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳುವಂತಾಗಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹರಿಕಥೆದಾಸರು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿರಬಹುದೇ? ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಇದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತಾತ್ವಿಕವಾದ ಕಥೆ. ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಘಟನೆ ಎಂದು ಅದರ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವುದೂ ತಪ್ಪು. ತತ್ವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ, ಕಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕುಚೋದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದೂ ತಪ್ಪು.

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಏನು ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ? ದೇವತೆಯ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಅದರಿಂದ ಅನುಕೂಲವಾದ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ಫಲಿತಾಂಶ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿರುವ ಕಥೆ ಅದು.

“ನ ತುಲಸ್ಯಾ ಗಣೇಶಾನಂ ನ ಕೇತಕ್ಯಾ ಸದಾಶಿವಂ” ಎಂದು ಶಿವಪುರಾಣವು ಹೇಳುವಂತೆ ತುಳಸಿಯಿಂದ ಗಣೇಶನನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ತುಳಸಿಯ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಗಂಧಗಳು ಗಣೇಶದೇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಒಳಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನೂ ಮುಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಕೇತಕೀ ಪುಷ್ಪದ ಸ್ಪರ್ಶವು ಶಿವನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಚೌತಿಯ ಚಂದ್ರನ ದರ್ಶನವೂ ಗಣೇಶನ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿದೆ. ಸೂರ್ಯನು ಬುದ್ಧಿತ್ವಕ್ಕೆ ದೇವತೆ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನು ಮನಸ್ತತ್ವಕ್ಕೆ ದೇವತೆ.

“ಅಂತಶ್ಚಂದ್ರಮಸಿ ಮನಸಾ ಚರನ್ಯಂ”

“ಚಂದ್ರಮಾ ಮನಸೋ ಜಾತಃ”

“ಆದಿತ್ಯೋ ಗ್ರಹತೇ ಚಂದ್ರಂ ಆತ್ಮನಾ ಗ್ರಹತೇ ರವಿಃ”

ಮನಸ್ಸತ್ತವನ್ನೇ ಚಂದ್ರನೆಂದು ಕರೆಯುವುದೂ ಉಂಟು.

ಗಣೇಶನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯದು ಮನಸ್ಸು. (ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ತತ್ತ್ವಗಳು:- ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಪಂಚಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಪಂಚಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಪಂಚತನಾತ್ರೈಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು) ಅದನ್ನು ಸಂಯಮದಿಂದ ಒಳಗೆ ಜ್ಞಾನಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಲಯಗೊಳಿಸಿದರೆ ಗಣೇಶನ ಮಹಿಮೆಯ ಅನುಭವ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಗಣೇಶಚತುರ್ಥಿಯ ರಾತ್ರಿ ಇಂತಹ ಸಂಯಮದಲ್ಲಿದ್ದು ಗಣೇಶಭಗವಂತನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಆನಂದವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಅದನ್ನು ಹೊರಗಿನ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಚಂದ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದರೆ ಗಣೇಶನ ಮಹಿಮೆಯ ಅರಿವು ಉಂಟಾಗದೆ ಅವನ ರೂಪವನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪೀಡಾಪರಿಹಾರಕವಾದ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಅರಳುವ ಬದಲು ಅಪಯಶಸ್ಸು, ಅಪವಾದಗಳ ಪೀಡೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಕೇಂದ್ರಗಳು ತೆರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಪೀಡೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಹೇಗೆಂದರೆ “ಆಪ್ತೋತಿ ಮನಸ್ಸತಿ” “ಚೇತಶ್ಚಕ್ರತಿ ಚೇತನಾಸಿಃ” “ಅರ್ಥಮಾತ್ರಾತ್ಮಕಃ ಕೃಷ್ಣಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ” ಎಂದು ಉಪನಿಷತ್ತು ತಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಹೇಳುವಂತೆ ಸರ್ವಮೂಲವಾಗಿ ಮನಸ್ಸತ್ತಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಅಪವಾದಪರಿಹಾರದ ಲೀಲೆಯಾಗಿರುವ ಸ್ಯಮಂತಕಮಣಿಯ ಉಪಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆಲಿಸಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ಪೀಡಾಪರಿಹಾರ ಆಗುವುದು. ಹೊರಗಿನ ಚಂದ್ರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಳಗಿನ ಚಂದ್ರನಾಗಿರುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತೆ ಗಣೇಶದೇವರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುವುದು. ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಮನೋರಂಜಕವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯಜನರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೇ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕಥೆಯ ಉದ್ದೇಶ, ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

11) ಶ್ರೀಗಣೇಶನನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಶಿವನ ಪುತ್ರ, ಆತನ ಸೇವಕ,

ವಿಷ್ಣುಪರಿಹಾರ, ವಿದ್ಯೆ, ಸಂತಾನ ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ ಮುಂತಾದ ಲೌಕಿಕ ಫಲಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ ದೇವತೆ-ಎಂದು ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಆತನು ಮೋಕ್ಷಪ್ರದನಾದ ಈಶ್ವರ ಎಂದು ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸಮಾಧಾನವು ಯೋಗಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀರಂಗಗುರುದೇವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದರು. ಗಣೇಶದೇವರ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಾಧಾರದಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮಣಿಪೂರಕಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದು ಅಲ್ಲಿ ಮನೋಲಯ ಮಾಡಿದರೆ ಮೇಲೆಕಂಡ ಲೌಕಿಕ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಆ ಶಿವಪುತ್ರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ 26ನೆಯ ತತ್ತ್ವವಾದ ಸಹಸ್ರಾರದ ಸದಾಶಿವನಲ್ಲಿ ಲಯಗೊಳಿಸಿದರೆ ಆಗ ಪರಮಾನಂದ, ಪರಮಶಾಂತಿ, ಮೋಕ್ಷಗಳ ಲಾಭವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. “ಸಹಸ್ರಾರೇ ಮಹಾಪದ್ಯೇ ಶಿವೇನ ಸಹ ಮೋದತೇ.”

12) ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ದೇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಅಶುದ್ಧ, ಅಂಗವಿಕಾರ ಮುಂತಾದ ಅಪಚಾರಗಳು ಆಗದಂತೆ ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ದೇವತಾಭಕ್ತಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ನೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿಯಂದು ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಗಣೇಶದೇವರ ಪೂಜೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಆಚರಣೆಯಿದೆ. ನಿಯತಕಾಲದವರೆಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಅದನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಕಾಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಆ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತಾಶಕ್ತಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಅಂತಹ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅದು ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವೋ ಎಂಬಂತೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊರೆದುಬಿಡುವುದೇಕೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ.

ನನಗೆ ಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗಣೇಶಚತುರ್ಥಿಯಂದು ವಿನಾಯಕನನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಿ, ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಒಂದು

ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡಿ ಬಂದರು. ಆಗ ಅದೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ವಿಧಾರ್ಥಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು “ಏನು ನಿಮ್ಮ ದೇವರನ್ನು ನೀರುಪಾಲು ಮಾಡಿ ಬಂದಾಯಿತೋ?” ಎಂದು ಕುಚೋದ್ಯದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಛೇಡಿಸಿದರು. ದೇವತಾವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೋಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆಯೂ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಧಾಳಿಮಾಡಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಮಾಧಾನ ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷೋಭೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳ ಮನಸ್ಸು ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ನಾನಾಬಗೆಯ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತದೆ. ಗಣೇಶನನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸಿಬಿಡುವುದು ನಮ್ಮ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಡುವುದರ ಪ್ರತೀಕ-ಎಂಬ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಒಬ್ಬರು ತಿಳಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಇದು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮತ್ತು ತಿರಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಡೆಕೊಡುವ ಉತ್ತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಪಪರಿಹಾರಕನಾದ ದೇವನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಾಪಪರಿಹಾರ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ? ಪುಣ್ಯಪ್ರದನಾದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪ ಉಂಟಾಗುವುದೇ ಹೊರತು ಪಾಪಪರಿಹಾರ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ? ಎಂಬ ಮರು ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗಣೇಶನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾದ ಮಡಿ, ಆಚಾರ, ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಗಣೇಶಚತುರ್ಥಿಯಂದು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟದ ಮಡಿ, ಆಚಾರ, ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಆ ದೇವತೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೇವರನ್ನು ಹಾಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸದಿದ್ದರೆ ದೇವರಿಗೆ ಅಪಚಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡಿಬಿಡುವುದೇ ಕ್ಷೇಮ ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈ ಉತ್ತರವೂ ಯುಕ್ತಿಸಂಗತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಯು ಭಿನ್ನವಾದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂಗವೈಕಲ್ಯವುಂಟಾದರೆ, ಅದನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆ. ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಶಿವಲಿಂಗ

ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನವು ಭಿನ್ನವಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಅಂಗವೈಕಲ್ಯವೂ ಆಗಿರದೆ ಪೂರ್ಣವೂ ಸುಂದರವೂ ಆಗಿರುವ ಗಣೇಶಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಏಕೆ ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು? “ನಿತ್ಯವೂ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜೆಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತೇವೆ”- ಎಂದರೆ “ನಿತ್ಯವೂ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜೆಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇರುವವರು ಆ ಗಣೇಶನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಅಂತಹವರೂ ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿಯಂದು ಪೂಜಿತವಾದ ಗಣೇಶ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡುವ ವಾಡಿಕೆಯಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಉತ್ತರವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಗಣೇಶನ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ‘ಪಂಚಾಯತನ’ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಲೋಹ ಅಥವಾ ಶಿಲಾಮಯವಾದ ಗಣೇಶನ ಬಿಂಬವನ್ನು ಜಲದಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಗಣೇಶಚತುರ್ಥಿಯಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆವಾಹಿತನಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಗಣೇಶನನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಧ್ಯಾನ, ಆವಾಹನೆ ಮುಂತಾದ ಹದಿನಾರು ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ಗಣೇಶನನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಉದ್ವಾಸನೆಮಾಡುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿಯಂದು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ಗಣೇಶನನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಉದ್ವಾಸನೆಮಾಡಬಾರದು? ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಏಕೆ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು? ತಾನು ಪೂಜೆಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡುವ ಇಷ್ಟವುಳ್ಳ ಇತರ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಅಥವಾ ಅಂತಹವರು ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ತುಳಿಯದೇ ಇರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಬಿಡಬಹುದು, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಮಾಡಿ ಮುಚ್ಚಿಬಿಡಬಹುದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅದನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವೇನು” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಬಾರದು. ಕಲ್ಪನೆಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡಬಾರದು.

ಏಕೆಂದರೆ ಗಣೇಶನು ಬುದ್ಧಿವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿದವನಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವ ಸತ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಬಗೆಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಯೋಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ತಕ್ಕ ಸಮಾಧಾನ ದೊರೆಯುವುದು. ಯೋಗಿಪುಂಗವರಾದ ಶ್ರೀರಂಗಗುರುದೇವರಿಂದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಶಂಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ದೊರಕಿದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಗಣೇಶದೇವತಾರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಪ್ರಭೇದಗಳುಂಟು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕ ಎಂಬ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಾಪ-ತ್ರಯಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಮಹಾಯೋಗಿಗಳು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂಲಾಧಾರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮೇಲಿರುವ ಮಣಿಪೂರಕ ಎಂಬ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನೊಡನೆ ಮನೋಲಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ತಾಪ-ತ್ರಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಮನೋಲಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂಲಾಧಾರವು 'ಪೃಥಿವೀ' ತತ್ವದ ಸ್ಥಾನ. ಮಣಿಪೂರಕವು 'ಜಲ' ತತ್ವದ ಸ್ಥಾನ. 'ಪೃಥಿವೀ' ತತ್ವವನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ 'ಜಲ' ತತ್ವದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಂತಃಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳು ಲಯಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲದವರಿಗೆ ಆ ಒಳಪ್ರಪಂಚದ ಅನುಭವದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಅಂತಃಪ್ರಪಂಚದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಒಂದು ತಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಪೃಥಿವೀ ತತ್ವದ ಹೊರರೂಪವಾದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಗಣೇಶನನ್ನು ಜಲತತ್ವದ ಹೊರಗಿನ ರೂಪವಾದ ಶುದ್ಧವಾದ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಲಯಗೊಳಿಸುವುದು.

“ನನ್ನ ಒಳಗಡೆಯಲ್ಲಿ 'ಪೃಥಿವೀ' ತತ್ವವು 'ಜಲ'ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಲಯಹೊಂದಲಿ ಎಂಬ ಸದಾಶಯದೊಡನೆ ಪಾರ್ಥಿವಗಣಪತಿಯನ್ನು ಜಲದಲ್ಲಿ ಲಯಗೊಳಿಸಿದರೆ ಆಗ ಒಳಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಲಯದ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಸಂಚರಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇಷ್ಟಾರ್ಥವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಈಡೇರಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪೃಥಿವೀತೋ ಜಲೇ ಲೀನಂ ವಿಭಾವ್ಯಾನುರ್ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ |

ಯಸ್ಯಾರ್ಥತೇ ಜಲಾಧಾರೇ ಬಹಿಃ ಪಾರ್ಥಿವ ವಿಗ್ರಹಃ ||

ಅಂದು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ಗಣಪತಿಯ ಸೊಂಡಿಲು ಎಡಗಡೆಗೆ ಬಗ್ಗಿರಬೇಕು. ಕೇವಲ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಯಸುವವರು 'ಬಲಮುರಿ' ಗಣೇಶನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಮನೋಲಯವು ಮಣಿಪೂರಕ್ಕೂ ಮೇಲಿರುವ ಇತರ ಚಕ್ರಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಸಹಸ್ರಾರದವರೆಗೂ ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಆ ಸಹಸ್ರಾರದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ವಿಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿಯಂದು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಣ್ಣಿನ ಗಣೇಶ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡುವುದು ಅಂತರ್ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾದ ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬಾಹ್ಯಯಜ್ಞವಾಗಿದೆ.” ಹೀಗೆ ಯೋಗಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ತತ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಸತ್ಯಸುಂದರವಾಗಿ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀಗುರುಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ.

13) ಗಣೇಶನ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು, ಮುವತ್ತೆರಡು-ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಆಗಮಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಬಾಲಗಣಪತಿ, ತರುಣಗಣಪತಿ, ಭಕ್ತಗಣಪತಿ, ವೀರಗಣಪತಿ, ಶಕ್ತಿಗಣಪತಿ, ದ್ವಿಜಗಣಪತಿ, ಸಿದ್ಧಗಣಪತಿ, ಉಚ್ಚೈಷ್ಟಗಣಪತಿ, ವಿಘ್ನಗಣಪತಿ, ಕ್ಷಿಪ್ರಗಣಪತಿ, ಹೇರಂಭಗಣಪತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಗಣಪತಿ, ಮಹಾಗಣಪತಿ, ವಿಜಯಗಣಪತಿ, ನೃತ್ಯಗಣಪತಿ, ಊರ್ಧ್ವಗಣಪತಿ, ಏಕಾಕ್ಷರಗಣಪತಿ, ವರಗಣಪತಿ, ತ್ರಕ್ಷರಗಣಪತಿ, ಕ್ಷಿಪ್ರಪ್ರಸಾದಗಣಪತಿ, ಹರಿದ್ರಾಗಣಪತಿ, ಏಕದಂತಗಣಪತಿ, ಸೃಷ್ಟಿಗಣಪತಿ, ಉದ್ಧಂಡಗಣಪತಿ, ಋಣಮೋಚಕಗಣಪತಿ, ಧುಂಡಿಗಣಪತಿ, ದ್ವಿಮುಖಿಗಣಪತಿ, ತ್ರಿಮುಖಿಗಣಪತಿ, ಸಿಂಹಗಣಪತಿ, ಯೋಗಗಣಪತಿ, ದುರ್ಗಾಗಣಪತಿ ಮತ್ತು ಸಂಕಷ್ಟಹರಗಣಪತಿ ಎಂಬ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಭೇದಗಳನ್ನು ಮುದ್ದಲಪುರಾಣವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಾಲಸ್ವರೂಪ ಭಕ್ತಶ್ಚ ವೀರಶ್ಚಕ್ಷಿರ್ದ್ವಿಜಸ್ತಥಾ |

ಸಿದ್ಧಉಚ್ಚೈಷ್ಟವಿಘ್ನೇಶೌ ಕ್ಷಿಪ್ರೋ ಹೇರಂಬನಾಮಕಃ ||

ಲಕ್ಷ್ಮೀಗಣಪತಿಶ್ಚೈವ ಮಹಾವಿಘ್ನೇಶ್ವರಸ್ತಥಾ |

ವಿಜಯಃಕಲ್ಪನೃತ್ಯಾಪೂರ್ವೈವಿಘ್ನೇಶ ಉಚ್ಯತೇ ||

ಏಕಾಕ್ಷರೋ ವರಶ್ಚೈವ ತ್ರಕ್ಷರಃ ಕ್ಷಿಪ್ರದಾಮಕಃ |

ಹರಿದ್ರಾಖಶ್ಚೈಕದಂತಃ ಸೃಷ್ಟಿರುದ್ಧಂಡನಾಮಕಃ ||

ಋಣಮೋಚನಕೋ ಧುಂಡಿ: ದ್ವಿಮುಖಸ್ತ್ರಿಮುಖಸ್ತಥಾ |
 ಸಿಂಹೋ ಯೋಗಶ್ಚ ದುರ್ಗಾ ಚ ದೇವಸ್ತಂಕಟಹಾರಕಃ ||
 ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದ್ವಿಷ್ಟರಾಜಾಖ್ಯಃ ತೇಷಾಂ ಧ್ಯಾನಮಥೋಚ್ಯತೇ ||

ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟಗಣಪತಿ ಎಂಬುದು ವಿಶೇಷವಾದ ಟೀಕೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿರುವ ಮೂರ್ತಿ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೀಲಕಮಲ, ದಾಳಿಂಬೆ, ವೀಣೆ, ಭತ್ತದತೆನೆ, ಗುಲಗಂಜಿ ಮತ್ತು ಜಪಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ರೂಪವುಳ್ಳವನು ಉಚ್ಚಿಷ್ಟಗಣಪತಿ-ಎಂಬುದು ಆತನ ಒಂದು ವರ್ಣನೆ.

ನೀಲಾಬ್ಜದ್ರಾಡಿಮೀವೀಣಾಶಾಲಿಗುಂಜಾಕ್ಷಸೂತ್ರಕಂ |
 ದಧದುಚ್ಚಿಷ್ಟನಾಮಾ ಯಃ ಗಣೇಶಃ ಪಾತುಮೇಚಕಃ ||

ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಣನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಆತನು ತನ್ನ ದೇವಿಯ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಸೊಂಡಿಲನ್ನು ಇರಿಸಿರುವವನು ಮತ್ತು ಕಾಮಮೋಹಿತ

“ಯೋನೀವಿನಿಹಿತಕರಂ” “ನಾರೀಯೋನೀರಸಾಸ್ವಾದಲೋಲುಪಂ
 ಕಾಮಮೋಹಿತಂ”

ಈ ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ವರ್ಣನೆಯು ಬಹುಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಹ್ಯಭಾವನೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಕಾಮಮೋಹಿತರಾಗಿದ್ದ ಜನರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಲಾಷೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಮೂರ್ತಿ-ಈ ಗಣೇಶ. ಇದು ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ತುಚ್ಛವಾದ ಕಲ್ಪನೆ-ಎಂದು ಅನೇಕರು ಆಕ್ರೋಶವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಗಣೇಶದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಾಮಾದಿ ವಿಕಾರಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಶುದ್ಧಿ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಉಂಟಾದೀತು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುವುದು ಸಹಜ. ಅಂತಹ ಹಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಪೂರ್ವಗ್ರಹವಿಲ್ಲದ ವಿವೇಕದಿಂದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಲಿಂಗ, ಯೋನಿ-ಎಂಬ ಅವಯವಗಳು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕೈ, ಕಾಲು, ಕಣ್ಣು ಮುಂತಾದುವುಗಳಂತೆಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅವುಗಳು ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೇ ದುಷ್ಟವಾದ ಅವಯವಗಳೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದ ದುಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಅವು ದುಷ್ಟ ಅವಯವಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ,

ಕಾಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂತಾನದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅವು ದುಷ್ಟವೇನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಲ್ಲದ ಕಾಮವೆಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಬಯಸುವವರು ಮೇಲ್ಕಂಡ ವರ್ಣನೆಯಂತಿರುವ ಗಣೇಶನನ್ನು ಶುದ್ಧದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಲು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟಗಣಪತಿಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಉಪಾಸಕರನ್ನಾಗಲೀ, ಅವರ ಉಪಾಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಕುಸ್ಥಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇತರರು ನೋಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಯೋಗಾರೂಢನಾಗಿ ಯೋಗ ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮನಾಗಿ ಬಾಲಸೂರ್ಯನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತ, ಇಂದ್ರನೀಲವರ್ಣದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಪಾಶ, ಇಕ್ಷುದಂಡ (ಕಬ್ಬಿನ ಜಲ್ಲೆ), ಜಪಮಾಲೆ, ಯೋಗದಂಡಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಯೋಗವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಪರಿಹಾರಮಾಡುವ ‘ಯೋಗಗಣಪತಿ’ ಎಂಬ ಗಣೇಶದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಉಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು.

“ಯೋಗಾರೂಢೋ ಯೋಗಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮಃ
 ಬಾಲಾರ್ಕಾಭಶ್ಚೇಂದ್ರನೀಲಾಂಶುಕಾಢ್ಯಃ |
 ಪಾಶೇಕ್ಷುಕ್ಷಾನ್ ಯೋಗದಂಡಂ ದಧಾನೋ
 ಪಾಯಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಯೋಗವಿಘ್ನೇಶ್ವರೋ ನಃ ||

ಗಣೇಶಚತುರ್ಥಿಯಂದು ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವನು ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕನೇ ಹೊರತು ಉಚ್ಚಿಷ್ಟ ಗಣಪತಿಯಲ್ಲ. ಆದರೂ ಗಣೇಶದೇವತಾಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟಗಣಪತಿಯು ಬಹುಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕಿರುವ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗಣೇಶದೇವರ ಉಪಾಸನೆಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಭಂಗ ಉಂಟಾಗದಿರಲೆಂದು ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದೇವೆ.

1) “ಮೇಲ್ಕಂಡ ಗಣೇಶಮೂರ್ತಿಗೆ ‘ಉಚ್ಚಿಷ್ಟಗಣಪತಿ’ ಎಂದೇಕೆ ಹೆಸರು? ಉಚ್ಚಿಷ್ಟ ಎಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಂಜಲು ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ ಭಗವಂತನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಶುದ್ಧವಾದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿರುವುದು ಸರಿಯೇ? ಎಂದರೆ

ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹೀಗಿದೆ. ಉಚ್ಚಿಷ್ಟ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತಪದಕ್ಕೆ ಎಂಜಲು ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದ್ದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅದೇ ಅರ್ಥವಲ್ಲ, ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ “ಮೇಲೆ ಉಳಿದಿರುವುದು” (ಉತ್ + ಶಿಷ್ಟ) ಎಂಬುದು ನೇರವಾದ ಅರ್ಥ. ಭೋಜನಕರ್ಮವಾದ ನಂತರ ಎಂಜಲು ಉಳಿಯುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ‘ಉಚ್ಚಿಷ್ಟ’ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ರೂಢಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಸರಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ‘ಉಚ್ಚಿಷ್ಟ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪವಿತ್ರತಮನಾಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವಾದ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಳೆದುಹೋದನಂತರ ಅನುಭವಗೋಚರವಾಗುವವನು ಪರಮಾತ್ಮನೇ “ಋಕ್ಕು, ಸಾಮ, ಯಜುಸ್ಸುಗಳು ಮತ್ತು ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ‘ಉಚ್ಚಿಷ್ಟ’ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದುವು” ಎಂದು ಅಧರ್ವಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಋಚಸ್ಸಾಮಾನಿ ಯಜೂಂಷಿ ಪುರಾಣಂ ಸೇತಿಹಾಸಕಂ |

ಉಚ್ಚಿಷ್ಟಾ ಜ್ಞಜ್ಞೇರೇ ಸರ್ವೇ “ಭವಾನೇಕಃ ಶಿಷ್ಯತೇ ಶೇಷರೂಪಃ||”

(ಭಾಗವತ ದಶಮಸ್ಕಂಧ)

“ಯೋಗಾಷ್ಟಾಂಗೈರುಜ್ಜ್ವಲಿತಜ್ಞಾನಮಯಾಗ್ನಿ ದಗ್ಧ್ವಾತ್ಮನಂ ಜ್ಞಂ ಪರಿಶಿಷ್ಟಂ ಚ ವಿದುರ್ಯಮ್” (ಶ್ರೀಶಂಕರಭಗವತ್ಪಾದರ “ಹರಿಮೀಡೇ” ಸ್ತೋತ್ರ) ಮುಂತಾದ ಶಿಷ್ಟಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿಷ್ಟ, ಉಚ್ಚಿಷ್ಟ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಎಂಬ ಸಮಾನಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಪದಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೇ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆರೋಪಿತವಾಗಿರುವ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಳೆದಬಳಿಕ ಉಳಿಯುವ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಪದಾರ್ಥವಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟಶಬ್ದವನ್ನು ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದೂ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

2) ಉಚ್ಚಿಷ್ಟಗುಣಪತಿಯು ದೇವಿಯ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಕರವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕೆಲವರು “ಇದು ತುಚ್ಛವಾದ ಕಲ್ಪನೆ. ಅಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರುಹು, ಶಿಶ್ನೋದರಪರಾಯಣರಾದ ಜನರು ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದೇವರ ರೂಪವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ಟೀಕೆಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲವೇ?

ಉತ್ತರ:- ಈ ಟೀಕೆಯು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಯೋನಿ, ಲಿಂಗ ಎಂಬುವು ಕೈಕಾಲು, ನಾಲಗೆ, ಮತ್ತು ಗುದಗಳಂತೆ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಅವು ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ತುಚ್ಛವಲ್ಲ. ದುಷ್ಟವೂ ಅಲ್ಲ. ತುಚ್ಛವಾದ ಮತ್ತು ದುಷ್ಟವಾದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅವು ತುಚ್ಛ ಮತ್ತು ದುಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಸಹಜವಾಗಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅವು ಶುದ್ಧವೇ ಆಗುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ನಿರಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ, ಒದೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಅವು ದುಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಟ್ಟಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿದರೆ ನಾಲಗೆ ಕೆಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆ, ಭಗವಂತನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಿಕೆ, ಭಗವಂತನ ಸ್ತೋತ್ರ ಇವುಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿದರೆ ಆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠವೇ ಆಗುತ್ತವೆ.

“ಜಿಹ್ವೇ ಕೀರ್ತಯ ಕೇಶವಂ, ಪಾಣೈರ್ದ್ವಂದ್ವ ಸಮರ್ಚಯ ಗಚ್ಛಾಂಘ್ರಿಯುಗಾಲಯಂ” (ಶ್ರೀಕುಲಶೇಖರರ ಮುಕುಂದಮಾಲಾಸ್ತೋತ್ರ) ಎಂದು ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸದ್‌ಗೃಹಸ್ಥರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಎರಡು ಗುಹ್ಯಾಂಗಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಪ್ರಜಾಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಲ್ಲದ ಇಂದ್ರಿಯಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಾನುಗುಣವಾದ ಕಾಲವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವು ಧರ್ಮಸಾಧನಗಳೇ ಆಗುವುದರಿಂದ ಶುದ್ಧವೇ ಆಗುತ್ತವೆ. (“ಪ್ರಜಾತಿರಮೃತಮಾನಂದ ಇತ್ಯುಪಸ್ಥೇ”- ತೈ. ಉ.) ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು, ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ಅಂಥ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ದುಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹರಿಯಿಸದೆ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆತ್ಮಲಾಭಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

3) ಆ ಗುಹ್ಯಾಂಗಗಳು ಶುದ್ಧ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಆಧಾರವಿದೆಯೇ? ವಿವರಣೆಯಿದೆಯೇ?

ಉತ್ತರ:- ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ವಿವರಣೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಗರ್ಭಾಧಾನ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ “ವಿಷ್ಣುವು ಯೋನಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಿ” ವಿಷ್ಣುಯೋನಿ ಕಲ್ಪಯತು ತ್ವಷ್ಟಾರೂಪಾಣಿ ಪಿಗ್ಂಶತು’ ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಆವಾಹನೆ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಕೆಲವುಕಡೆ ವಿಧಿಸಿದೆ. ಮಂತ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅಂಗನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೀಜಾಕ್ಷರ ನ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಕೈಕಾಲು ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಮಣ್ಣು ನೀರುಗಳಿಂದ ಬಾಹ್ಯಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯ ಸ್ಮರಣೆ, ಆರಾಧನೆಗಳಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಎರಡು ಗುಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅದೇ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

“ವಾಕ್ ಪಾಣಿಪಾದಪಾಯೂಪಸ್ಥಾ ಮೇ ಶುದ್ಧಾಂತಾಂ ಜ್ಯೋತಿರಹಂ ವಿರಜಾ ವಿಪಾಪಾಭೂಯಾಸಗ್ಗಂ ಸ್ವಾಹಾ’ ಎಂದು ಯಾಜ್ಞಕೀಲುಪನಿಷತ್ತು ವಿರಜಾ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಘೋಷಣೆಮಾಡುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ. ವೇದಗಳು ಯಾವುದನ್ನು “ಶ್ರೇಷ್ಠತಮಕರ್ಮ” “ಯಜ್ಞೋ ಹಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮಂ ಕರ್ಮ”(ತೈ.ಬ್ರಾ.) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತವೆಯೋ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವ ‘ರೇತೋಯಜ್ಞ’ಕ್ಕೆ ಉಪಕರಣವಾಗುವ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಗುಹ್ಯಾಂಗಗಳನ್ನು ತುಚ್ಛ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಅವಿವೇಕವೇ ಸರಿ.

4) ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಗುಹ್ಯಾಂಗಗಳು ಎಂದು ಏಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ?

ಉತ್ತರ:- ಗುಹ್ಯಾಂಗಗಳು ಎಂದರೆ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಅಂಗಗಳು-ಎಂದು ಅವನ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಇರಿಸಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೂ, ಭೌತಿಕವಾದ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರವೂ ಮತ್ತು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಇಂದ್ರಿಯಕರ್ಮದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕೆರಳಿಸದೇ ಇರುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೂ ಅವುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಗುಹ್ಯಾಂಗಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದುಷ್ಟಾಂಗಗಳು ಎಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನ ಚಿಂತನೆಯನ್ನೂ ಗಂಭೀರವಾದ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲಾಸವಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವುಗಳ ಕೆಳಮುಖವಾದ

ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುವುದೂ ತಪ್ಪು ಎಂದು ಶಿಷ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದೇ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದು ಪಶು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

5) ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ಅವುಗಳ ಕೆಳಮುಖವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಡೆಗಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಗೃಹಸ್ಥರು ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಜಾಸಂತಾನವೇ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದು. ಆದರೆ ಪೂಜೆಮಾಡುವ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲೂ ಅಂತಹ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಭಾವಿಸಬೇಕೇ?

ಉತ್ತರ:- ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಅಂತಹ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಆ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

6) ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ನಿದರ್ಶನಗಳುಂಟೇ?

ಉತ್ತರ-ಉಂಟು, ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ‘ವೈಷ್ಣವಾಗ್ನಿ’ ‘ಶಾಂಭವಾಗ್ನಿ’ಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರನ್ನು ಅಥವಾ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಋತುಸ್ನಾತೆಯಾದ ತನ್ನ ದೇವಿಯೊಡನೆ ಆ ದೇವನು ಸಂಗಮಮಾಡಲು ಅದರಿಂದ ಶುದ್ಧವಾದ ಅಗ್ನಿಯು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಅಂತಹ ಶುದ್ಧವಾದ ಅಗ್ನಿದೇವನಿಗೆ ಜಾತಕರ್ಮವೇ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು, ಶಿವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಶೇಷ ಹೋಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ.

7) ಆ ಮಹಾದೇವತೆಗಳೂ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಗರ್ಭಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ?

ಉತ್ತರ-ಹೌದು, ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯಸಾಮಾನ್ಯರಂತೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ದಿವ್ಯವಾದ ಧರ್ಮದಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಮೋಘವಾದ ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರವಾದ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ.

‘ಮಹತ್ತಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ನನ್ನ ಯೋನಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಗರ್ಭವನ್ನು ಇರಿಸುತ್ತೇನೆ.’

“ಓ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ! ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿಮೂಲವಾದ ಜಲದಲ್ಲಿ ಅಮೋಘವಾದ ಬೀಜವನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದೆ.”

(“ಮಮ ಯೋನಿರ್ಮಹದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮಿನ್ ಗರ್ಭಂ ದಧಾಮ್ಯಹಮ್” “ಯದಮೋಘಮಪಾಂ ಬೀಜಮಂತ್ರರುಪ್ತಮಜ ತ್ವಯಾ”) ಎಂದು ಗೀತೆ ಮತ್ತು ಮಹಾಕವಿ ವಚನಗಳು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಾರುತ್ತವೆ.

8) ಹಾಗೆ ಗರ್ಭಾಧಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆ ಮಹಾದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಾರವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಉತ್ತರ: ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿಕಾರವುಂಟಾಗದಂತೆ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಅವರಿಗುಂಟು. ಆದೇ ಆದರ್ಶವನ್ನೇ ಮಾನುಷದಂಪತಿಗಳೂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

9) ಪರಾದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸ್ಥಿತಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತದೆಯೇ?

ಉತ್ತರ:- ಯಾವಾಗಲೂ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇರುವುದುಂಟು. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ದೇವತೆಗಳು ತಾವು ಧರಿಸಿರುವ ಆಯುಧಗಳು, ಯಂತ್ರಗಳು, ಲೀಲಾಕಮಲಗಳು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿರುವ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಈ ಸಂಕೇತಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಊರ್ಧ್ವ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಊರ್ಧ್ವಗತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಪರಮೋರ್ಧ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾನ್ತಂದವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಅದನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸುವ ಪ್ರಸನ್ನಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದಲೇ ಅವರು ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ದೇವತಾವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವರನ್ನು ಹಾಗೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

“ಊರ್ಧ್ವರೇತಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ವಿಶ್ವರೂಪಾಯ ವೈ ನಮಃ”

“ಊರ್ಧ್ವಲಿಂಗಾಯ ನಮಃ” ಬ್ರಾಹ್ಮಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಹೀಗೆಯೇ ಅವರನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನು

ಧ್ಯಾನಮಾಡುವ ಉಪಾಸನೆಗಳೂ ಉಂಟು. ಆ ಉಪಾಸನೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಆ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಶುದ್ಧಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತುಚ್ಛ, ದುಷ್ಟ, ಅಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ಅಂಶ ಯಾವುದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಕಾಮಾರ್ಥದ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟಗಣಪತಿಯನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವರು ಈ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣದಿಂದಲೇ ದೇವರನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಅಂತಹ ನೋಟ ಇಲ್ಲದವರು ಆ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಕಲಂಕಿತವಾದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಅತೀಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಪಡೆದು ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹರಿಸಿದರೂ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಿಡದೇ ಇರುವ ಪರಾದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ರಮಿಸುವ ಪಶುಮನೋಧರ್ಮದಿಂದ ಅಳೆಯಬಾರದು.

10) ಶಕ್ತಿಗಣಪತಿ, ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಮುಂತಾದ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೇವನು ತನ್ನ ದೇವಿಯನ್ನು ಆಲಿಂಗನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ದರ್ಶನಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದೇವಿಯರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯೇ? ಹೊರಗೆ ಭಕ್ತರಿಗೆ ದರ್ಶನಕೊಡುವಾಗಲೂ ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಬರುತ್ತಾರೆಯೇ? ಅಂತಹ ಕಾಮಪ್ರಧಾನರಾದ ದೇವರನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಉನ್ನತವಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೇ?

ಉತ್ತರ-ಈ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಉತ್ತರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಸಮಾಧಾನವು ಬಂದಿದೆ. ಆದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತೇವೆ. ಆ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಆಯುಧ, ಉಪಕರಣಗಳು ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿವೆ. ಅವನ ಪುಂಡ್ರಗಳ ಗತಿಯೂ ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಅದು ಯೋಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಬಿಂದು, ಕಲೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಆಕಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಹುಬ್ಬುಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮೀರಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತುರಿಯ ತುರಿಯಾತೀತ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನ್ತಂದದ ಅನುಭವದ ಮುಖಮುದ್ರೆಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ದೇವನ

ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸಹಧರ್ಮಿಯಾಗಿರುವ ದೇವಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಮವೂ ಉದ್ಭವಮುಖವಾಗಿ ಅವಳ ಮುಖಮುದ್ರೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯು ಮಗ್ನನಾಗಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ. ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯು ದೈವೀಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು, ಅಸುರಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗಬಾರದು ಎಂಬ ಶುಭ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಬರಸೆಳೆದು ತನ್ನ ಶುದ್ಧಸಮಾಧಿಯ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಂತೆ ದೇವದೇವನು ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ಶುದ್ಧದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ದೈವೀ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿ ಅವರು ದೇವದೇವನ ಪರಮಾತ್ಮಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಆಯುಧ, ಉಪಕರಣಗಳು ಅಧೋಮುಖವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವು ಉದ್ಭವದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮಭಾವವನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿಸಿ ಲೋಕವನ್ನು ಪರಮೋದ್ಧವದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಯ್ಯತಕ್ಕವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಗತಿಯು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ನಿವೃತ್ತಿಗನುಗುಣವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರನ್ನು ಇಂತಹ ಪರಿಶುದ್ಧದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸದೆ ಪಾಮರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಕುಚೋದ್ಯ ಮಾಡಿ ಚಿತ್ರಕೇತುವು ದೇವಿಯ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಅಸುರಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿವರಣೆಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ಮನೋಧರ್ಮದಿಂದ ದರ್ಶನಮಾಡಿದಾಗ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟ ಗಣಪತಿಯಲ್ಲಿ ತುಚ್ಛವಾದ ಯಾವ ಅಂಶವೂ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಉದ್ಭವರೇತನೂ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೂ, ಧರ್ಮಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನೂ ಆಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಈ ವಿವರಣಾಸೇವೆಯು ಅರ್ಪಿತವಾಗಲಿ.

ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿಯಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಆ ಗಣೇಶಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವರಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜಾವಿಧಾನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಗಣೇಶದೇವರ ಪೂಜಾಕಲ್ಪಗಳು ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿಯಂದು ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸ್ನಾನದಪುರಾಣೋಕ್ತವಾದ ಪೂಜಾಕಲ್ಪವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವನು ಸ್ವಯಂ ವಿಘ್ನಪರಿಹಾರಕನಾದ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಆತನ ಪೂಜೆಗೆ ವಿಘ್ನಒದಗದಿರಲೆಂದು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನೇ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಧ್ಯಾನ ಆವಾಹನ ಮುಂತಾದ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದ ಬಳಿಕ ವಿಶೇಷಪೂಜೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮಹಾಗಣಪತಿ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂಜೆ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಆ ಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದ್ವಾರಪಾಲಕರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಮಹಾಯೋಗಪೀಠವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಆಧಾರಶಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಪೀಠಶಕ್ತಿ ಉಪಕರಣ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ತೀವ್ರಾ, ಜ್ವಲಿನೀ, ನಂದಾ, ಭೋಗದಾ, ಕಾಮರೂಪಿನೀ, ಉಗ್ರಾ, ತೇಜೋವತೀ, ಸತ್ಯಾ, ವಿಘ್ನನಾಶಿನೀ-ಎಂಬ ಆತನ ಒಂಭತ್ತುಮಂದಿ ಮಹಾಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಪರಿವಾರದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಆಯುಧ, ವಾಹನ, ಭೂಷಣಗಳನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿರುವ ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಆನೆಯ ಸೊಂಡಿಲು, ಅದು ಎಡಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗಿರುತ್ತದೆ. ಪುಟವಿಟ್ಟ ಚಿನ್ನದಂತೆ ತೊಳತೊಳಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿ, ಕೋಟಿಸೂರ್ಯ ಪ್ರಭಾವಂತ, ಮಹಾಕಾಯವುಳ್ಳವನು. ಚತುರ್ಭುಜ ಮತ್ತು ಏಕದಂತವುಳ್ಳವನು-ಪಾಶ, ಅಂಕುಶ, ವರದಾಭಯಮುದ್ರೆಗಳಿಂದ ಆತನ ನಾಲ್ಕು ಭುಜಗಳು ಅಲಂಕೃತವಾಗಿವೆ. ಸೊಂಡಿಲಿನ ತುದಿಯು ಮೋದಕವನ್ನು ಮೆಲ್ಲುತ್ತಿದೆ. ಆತನು ಮೂಷಕವಾಹನದ ಮೇಲೆ ವೀರಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪದಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿದ್ದಾನೆ-ಎಂಬುದಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

“ಧ್ಯಾಯೇದ್ಭಜಾನನಂ ದೇವಂ ತಪ್ತಕಾಂಚನಸನ್ನಿಭಂ |

ಚತುರ್ಭುಜಂ ಮಹಾಕಾಯಂ ಸೂರ್ಯಕೋಟಸಮಪ್ರಭಮ್ ||

ಏಕದಂತಂ ಶೂರ್ಪಕರ್ಣಂ ದಂತಮೋದಕಧಾರಿಣಂ |
ಮೋದಕಾಸಕ್ತತುಂಡಾಗ್ನಂ ಭಗವಂತಂ ವಿನಾಯಕಮ್ ||
ಪಾಶಾಂಕುಶಧರಂ ದೇವಂ ವರದಾಭಯಪಾಣಿನಂ |
ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಾಢ್ಯಂ ಮೂಷಕೋಪರಿ ಸಂಸ್ಥಿತಮ್ ||
ಏವಂ ರೂಪಮಿಮಂ ದೇವಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕಂ |

ಹೀಗೆ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದನಂತರ ಆವಾಹನೆ, ಆಸನ, ಪಾದ್ಯ, ಅರ್ಘ್ಯ, ಆಚಮನೀಯ, ಮಧುಪರ್ಕ, ಪಂಚಾಮೃತಸ್ನಾನ, ಶುದ್ಧೋದಕಸ್ನಾನ, ವಸ್ತ್ರ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ಆಭರಣ, ಗಂಧ, ಅಕ್ಷತ, ಹರಿದ್ರಾಚೂರ್ಣ, ಕುಂಕುಮಚೂರ್ಣ, ಸಿಂಧೂರಚೂರ್ಣ, ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಧಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಅಂದರೆ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಗಂಧವು ಗಣೇಶನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಈ ಉಪಚಾರಗಳಿಗೆ ವೈದಿಕ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ದ್ವಾದಶನಾಮಗಳಿಂದ ಆತನ ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನರ್ಪಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಗಣೇಶದೇವರಿಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಿಯಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿರುವ 21 ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪತ್ರಗಳಿಂದ ಅರ್ಚನೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾಚೀಪತ್ರ, ಬೃಹತೀ (ಕಂಟಕಾರಿ), ಬಿಲ್ವ, ದೂರ್ವಾ (ಗರಿಕೆ), ದತ್ತೂರ (ದತ್ತೂರಿ), ಬದರೀ (ಎಲಚಿ), ಅಪಾಮಾರ್ಗ (ಉತ್ತರಣಿ), ತುಲಸೀ, ಚೂತ (ಮಾವು), ಕರವೀರ, ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತ, ದಾಡಿಮೀ (ದಾಳಿಂಬೆ), ದೇವದಾರು, ಮರುವಕ (ಮರುಗ), ಸಿಂಧುವಾರ, ಜಾತೀ (ಜಾಜಿ), ಗಣಕೆ, ಶಮೀ (ಬನ್ನಿ), ಅಶ್ವತ್ಥ (ಅರಳಿ), ಅರ್ಜುನ (ಮತ್ತಿ), ಅರ್ಕ (ಎಕ್ಕ), ಎಂಬ ಮರದ ಪತ್ರಗಳಿಂದ ಪತ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪತ್ರಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಭೃಂಗರಾಜ (ಗರಗ), ಆಶ್ವಾತ್ಥಕ, ಕಲ್ಮರಿ ಮತ್ತು ಗಂಡಲೀಕ, (ಬಳ್ಳಿಗರಿಕೆ) ಎಂಬ ಸಸ್ಯದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದೂ ಉಂಟು.

ಗಣೇಶಪೂಜೆಯ ಏಕವಿಂಶತಿ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತುಳಸಿಯನ್ನೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೇರಿಸುವ ರೂಢಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಗಣೇಶನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷಿದ್ಧವಾದ ಪತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಹುಮಂದಿ ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. “ತುಳಸಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳೂ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಎಲ್ಲ ದೇವರಿಗೂ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಾರಾಯಣನಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಆದರೆ ಗಣೇಶನ

ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅದು ತ್ಯಾಜ್ಯ” ಎಂದು ಪುರಾಣಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಯತ್ಪ್ರಕಸ್ತುಲಸೀವೃಕ್ಷಃ ತಿಷ್ಠತಿ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ |
ತತ್ಪ್ರವ ತ್ರಿದಶಾಸ್ವರ್ಣೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಶಿವಾದಯಃ ||
ಕೇಶವಃ ಪತ್ರಮಧ್ಯೇಷು ಪತ್ರಾಗ್ರೇಷು ಪೃಜಾಪತಿಃ |
ಪತ್ರವ್ಯಂತೇ ಶಿವಸ್ತೀತ್ಪುಲಸ್ತಾಃ ಸರ್ವದೈವ ಹಿ ||
ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸರಸ್ವತೀ ಚೈವ ಗಾಯತ್ರೀ ಚೂತಿಕಾ ತಥಾ |
ಶಚೀ ಚಾನ್ಯಾ ದೇವಪತ್ನೀಃ ತತ್ಪುಷ್ಪೇಷು ವಸಂತಿ ವೈ ||

(ಪದ್ಮಪುರಾಣ, ಕ್ರಿಯಾಯೋಗಸಾರ)

“ಗಣೇಶ ವಾಕ್ಯಂ:-

ಪತ್ರಾಣಾಂ ಸಾರಭೂತಾ ತ್ವಂ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ಮನೋರಮೇ |
ಕಲಾಂಶೇನ ಮಹಾಭಾಗೇ ಸ್ವಯಂ ನಾರಾಯಣಪ್ರಿಯಾ ||
ಪ್ರಿಯಾ ತ್ವಂ ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಚ ವಿಶೇಷತಃ |
ಪೂಜಾ ವಿಮುಕ್ತದಾ ನೃಣಾಂ ಮಮ ತ್ಯಾಜ್ಯಾ ಚ ಸರ್ವದಾ ||

(ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ ಗಣೇಶಖಂಡ)

ಹೀಗೆ ಗಣೇಶನ ಪೂಜೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತುಲಸಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ನಿಷೇಧವಾಕ್ಯ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಬದಲಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಹಿತವಾದ ವನಸ್ಪತಿಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಉತ್ತಮ.

ಗಣೇಶನು ತುಲಸಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿದುದಾಗಿ ಪುರಾಣಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

ತುಳಸಿಯ ಗಂಧ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶಗಳು ಗಣೇಶನ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಗಣೇಶದೇವತೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಅವುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಪತ್ರಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಎಲ್ಲ ಪತ್ರಗಳೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಓಷಧಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳು, ಆಯುರ್ವೇದ ಮತ್ತು ಅದರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಭಾಗವಾಗಿರುವ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ ಇವೆರಡರ ದೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಓಷಧಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳು ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಪತ್ರಪೂಜೆಯ ನಂತರ ಕರವೀರ (ಕಣಿಗಿಲೆ), ಜಾಜಿ, ಚಂಪಕ (ಸಂಪಿಗೆ),

ವಕುಳ (ಪಗಡೆ), ಶತಪತ್ರ (ತಾವರೆ), ಪುನ್ನಾಗ (ಸುರಹೊನ್ನೆ), ಮಾಲತೀ (ಜಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಭೇದ), ಕೇತಕಿ (ತಾಳ), ಕಲ್ಹಾರ (ಸೌಗಂಧಿಕ), ಕುಂದ (ಮೊಲ್ಲೆ), ಅತಸೀ (ಆಗಸೆ), ಕಿರಿಕರ್ಣಿಕಾ (ಶಂಖ), ಪಾರಿಜಾತ, ಸೇವಂತಿಕಾ, ಸುಗಂಧರಾಜ, ಜಪಾ (ದಾಸವಾಳ), ಕುರವಂಟಿಕಾ (ಗೋರಂಟಿ), ನಂದ್ಯಾವರ್ತ (ನಂದಿಬಟ್ಟಲು), ದ್ರೋಣಪುಷ್ಪ (ತುಂಬೆ), ಮಲ್ಲಿಕಾ (ಮಲ್ಲಿಗೆ), ಸುಗಂಧಿಕಮಲ ಎಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಪಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದೂರ್ವ (ಗರಿಕೆ) ಮತ್ತು ಪುಷ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಜಪಾಕುಸುಮ (ದಾಸವಾಳ) ಇವು ಗಣೇಶನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದುವು. ವಿಹಿತವಾದ ಇತರ ಪತ್ರ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಪಗಳು ದೊರೆಯದೇ ಇದ್ದಾಗ ಅವುಗಳ ಬದಲಿಗೆ ಈ ದೂರ್ವ ಮತ್ತು ಜಪಾಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಗಣೇಶನ ಪೂಜೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

ಪುಷ್ಪಪೂಜಾನಂತರ ದ್ವಾದಶನಾಮಾವಳಿ, ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮಾವಳಿ, ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಸಹಸ್ರನಾಮಾವಳಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನೈವೇದ್ಯ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಮೋದಕ, ಅಪೂಪ, ಚಕ್ಕುಲಿ, ಪೃಥುಕ (ಅವಲಕ್ಕಿ), ಹೆಸರುಬೇಳೆ, ಕಡಲೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಭಕ್ಷಣಗಳು, ಎಳ್ಳಿನಲುಂಡೆ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳು, ಕಬ್ಬಿನರಸ, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹಾನೈವೇದ್ಯವನ್ನು (ಹವಿಸ್ಸನ್ನು) ದೇವನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನೈವೇದ್ಯವು ಷಡ್ರಸಗಳಿಂದ ರುಚಿಕರವಾಗಿರಬೇಕು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದುದು ಮೋದಕ (ಕಡಬು).

“ಮುದಾ ಕರಾತ್ರಮೋದಕಂ ಸದಾ ವಿಮುಕ್ತಿಸಾಧಕಂ”. ಮೋದಕ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆನಂದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪದಾರ್ಥ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಆ ಭಕ್ಷಣ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಸರಿಯಾದ ದ್ರವ್ಯಗುಣಯೋಗದಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ದೇವದೇವನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿ ಪ್ರಸಾದಭಾವನೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಇಂದ್ರಿಯದ ಮೋದ ಉಂಟಾಗುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ; ಧಾತುಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದ ಪರಮಾತ್ಮಮೋದವೂ ಉಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. “ಸಾತ್ವಿಕಾಃ

ಮಧುರ ಪ್ರಿಯಾಃ” “ಮುಮುಕ್ಷೋಃ ಮಾಧುರ್ಯಂ” ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಮೊಳಗುವಂತೆ ಅದರ ಮಧುರರಸವು ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಶ್ರೀಶಂಕರಭಗವತ್ಪಾದರು ‘ಮುದಾ ಕರಾತ್ರಮೋದಕಂ ಸದಾ ವಿಮುಕ್ತಿಸಾಧಕಂ’ ಎಂದು ಮೋದಕ ಮತ್ತು ವಿಮುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಶ್ರೀರಂಗಗುರುದೇವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಗಣೇಶನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕಾದ ಮೋದಕನೈವೇದ್ಯದ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು. ಉಳಿದ ನೈವೇದ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೋದಕಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಸ್ಥಾನ ಇರುವುದನ್ನು ಈ ಸಮರ್ಪಣಾ ಶ್ಲೋಕವು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ:

“ಏಕವಿಂಶತಿಸಂಖ್ಯಾಕಾನ್ ಮೋದಕಾನ್ ಘೃತಪಾಚಿತಾನ್ |

ನೈವೇದ್ಯಂ ಸಫಲಂ ದದ್ಯಾಂ ನಮಸ್ತೇ ವಿಘ್ನನಾಶಿನೇ ||”

ಅನಂತರ ಕರೋದ್ವರ್ತನ, ಫಲ, ತಾಂಬೂಲ, ಸುವರ್ಣಪುಷ್ಪ, ಭೂಷಣ, ಉತ್ತರನೀರಾಜನ, ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪ, ದೂರ್ವಾಸಹಿತಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣನಮಸ್ಕಾರ, ಪೂರ್ಣಫಲ, ದಕ್ಷಿಣಾ ಮತ್ತು ಮನಸೋದ್ವಿಷ್ಟಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಾದನಂತರ ಭಿತ್ತ, ಚಾಮರ, ನೃತ್ಯ, ಗೀತ, ವಾದ್ಯ, ಸ್ತೋತ್ರ, ಆಂದೋಳಿಕೆ, ಅಶ್ವವಾಹನ, ಗಜವಾಹನ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಶಕ್ತಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅಥವಾ ಸಂಕಲ್ಪರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಗಣೇಶದೇವರಿಗೆ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಮಾಡಬೇಕು? ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರೂಢಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಒಂದುಸಾರಿ, ಮೂರುಸಾರಿ, ನಾಲ್ಕುಸಾರಿ, ಏಳುಬಾರಿ ತಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ದೇವತಾಭೇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಇರಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆ ದೇವತೆಯ ಧ್ಯಾನಯೋಗದಲ್ಲಿ ಒಳಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆ ವಿಧಿಯು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.

ಗಣೇಶನಿಗೆ ಮತ್ತು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಕೆಲವು ಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನಿಗೆ ಏಕವಾರ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯೂ ಉಂಟು. ‘ಏಕವಾರಮೇವ ತೇ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಪ್ರಶಸ್ತತೇ’. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗಳ

ಸಂಖ್ಯೆಯು ದುರ್ಗಾ ದೇವಿಗೆ ಒಂದು ಬಾರಿ, ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಏಳುಬಾರಿ, ವಿನಾಯಕನಿಗೆ ಮೂರುಬಾರಿ, ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಾಲ್ಕುಬಾರಿ ಮತ್ತು ಶಿವನಿಗೆ ಅರ್ಧ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಎಂದು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

‘ಏಕಾ ಚಂಡ್ಯಾ ರವೇಃ ಸಪ್ತ ತಿಸೃಃ ಕಾರ್ಯಾ ವಿನಾಯಕೇ |

ಹರೇಶ್ವತಸ್ಯಃ ಕರ್ತವ್ಯಾಃ ಶಿವಸ್ತಾರ್ಧಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾ ||

ಈ ಪೂಜೆಯು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಸತ್ಪುತ್ರನಿಗೆ ವಸ್ತ್ರದ್ವಯಸಹಿತವಾದ ವಿನಾಯಕಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಸಾದವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯನದಾನ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳ ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಉಪಾಯನದಾನವು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ದಾನಮಾಡುವಾಗ ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಾನವನ್ನು ಕೊಡುವವನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವನು ದಾನಫಲವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ಎಲ್ಲವೂ ಆ ದೇವನೇ ಎಂಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಭಾವನೆಯಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಾತ್ವಿಕದಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ದಾನದಿಂದ ದಾನಮಾಡುವವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವನಿಗೂ ಪ್ರತಿಗ್ರಹದೋಷ ಒದಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿನಾಯಕಪೂಜೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉಪಾಯನ ದಾನದ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ.

“ವಿನಾಯಕಸ್ಯ ಪ್ರತಿಮಾಂ ವಸ್ತ್ರಯುಗ್ಮೇನ ವೇಷ್ಠಿತಾಂ |

ತುಭ್ಯಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ಗಣೇಶಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಮಮ ||

ಗಣೇಶಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತು ಗಣೇಶೋ ವೈ ದದಾತಿ ಚ |

ಗಣೇಶಸ್ತಾರ್ಕೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಗಣೇಶಾಯ ನಮೋ ನಮಃ||

ದೇವರನ್ನು ಉದ್ವಾಸನೆ ಮಾಡುವಾಗ “ಪೂಜೆಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ದೇವರು ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟಕಾಮಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಪೂಜಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ದಯಮಾಡಿಸುವ ಮಂಗಲಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟು ಬರಲಿ” ಎಂಬ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಕಾಮನೆ ಇರುತ್ತದೆ.

“ಯಾನ್ತು ದೇವಗಣಾಸ್ಸರ್ವೇ ಪೂಜಾಮಾದಾಯ ಮತ್ಪ್ರತಾಂ |

ಇಷ್ಟಕಾಮಾರ್ಥಸಿದ್ಧೃಢ್ಣಂ ಪುನರಾಗಮನಾಯ ಚ||”

“ಯಥಾಸುಖಂ ಯಥಾಸ್ಥಾನಂ ಉದ್ವಾಸಯಾಮಿ,

ಶೋಭನಾರ್ಥಂ ಕ್ಷೇಮಾಯ ಪುನರಾಗಮನಾಯ ಚ”

ಉದ್ವಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅನುಸಂಧಾನದೊಡನೆ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಲಗಡೆಗೆ ಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ದೇವತೆಗಳ

ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾದ ಚಲನೆಯ ಸೂಚನೆಯೇ ಆಗಿದೆ ಮತ್ತು ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದು ಉಚಿತವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.

1. ಪೂಜೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನಾಘ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಅನಂತರ ಉದ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಹದಿನಾರು ಉಪಚಾರಗಳ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಅಘ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಅಘ್ಯಪ್ರದಾನ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಆ ಅಘ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ನಾಮಧೇಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಮೊದಲು ಅಘ್ಯವೇ ಮುಂತಾದ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವುದು ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದನಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಅಂದರೆ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ. ಆ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಆ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಮಗೂ ಧಾತುಪ್ರಸನ್ನತೆ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಉಂಟಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ನಾವು ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಪೂಜೆಯೇ ಪ್ರಸನ್ನಾಘ್ಯ.

2. ಆ ಬಳಿಕ ಬರುವ ಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಸರ್ಜನಾ ಮಂಗಳವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ದೇವರಿಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಉದ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಘಂಟೆನಾದವೇ ಮುಂತಾದ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳ ಸಮೇತ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ವೈಭವದೊಡನೆ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿ ಅನಂತರ ನದೀ, ಸರೋವರ, ಪುಷ್ಕರಿಣಿ, ಬಾವಿಯೇ ಮುಂತಾದ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಸರ್ಜಿಸುವ ಮುನ್ನ ಜಲಾಶಯದ ತೀರದಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ದೇವರನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ದೇವರನ್ನು ಉದ್ವಾಸನೆಮಾಡಿ ಪೂಜಾಸ್ಥಳದಿಂದ ಚಾಲನೆ ಮಾಡಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಒಂದು ಬಾರಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಉದ್ವಾಸನೆಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿ ದೇವತಾಸಾನ್ನಿಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂತಹ ದೇವತಾಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಜಲಾಶಯದ ಬಳಿ ಪುನಃ ಪೂಜೆಮಾಡುವುದು ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲವೇ! ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಏಳುವುದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲು ಆಗಿರುವ

ಉದ್ವಾಸನೆಯು ಪೂಜಾಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಕೊನೆಯ ಉಪಚಾರ. ಅದೇ ಪೂಜಾಸಮಾಪ್ತಿಯಮಂಗಳವಲ್ಲ. ಅನಂತರವೂ ಅಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವವರೆಗೂ ದೇವತಾಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತೆ. ದೇವತಾಶಕ್ತಿಯ ಉಪಸಂಹಾರ ಇನ್ನೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದೇವರನ್ನು ಜಲಾಶಯದ ಬಳಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲೂ ಪೂಜೆ, ಮಂಗಳವಾದ್ಯವೈಭವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಜಲಾಶಯದ ಬಳಿ

ಅಭ್ಯಾರಮಿದವ್ಯಯೋ ನಿಷಿಕ್ತಂ ಪುಷ್ಕರೇಮಧು |

ಅವ ತಸ್ಯ ವಿಸರ್ಜನೇ ||

ಋಗ್ವೇದ 8-7-11

ಎಂಬ ಋಕ್‌ನಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯ ಉದ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನಂತರ ದೇವತಾಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ಅದರಲ್ಲಿ ಉಪಸಂಹಾರ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜಲಾಶಯದ ಬಳಿ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪೂಜೆಮಾಡುವುದು ಯುಕ್ತವೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ.

3. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನಗರದಲ್ಲಿ ನದಿ, ಸರೋವರ, ಬಾವಿ ಮುಂತಾದ ಜಲಾಶಯಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಬಕೀಟು ಮುಂತಾದ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ ಆ ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸರಿಯೇ? ಎಂದು ಕೆಲವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬಹುದು. ಇದು ಆಪತ್ಕಲ್ಪ ಎಂದು ನಾವು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಗರದಲ್ಲಿಯೂ ನದಿ, ಕೆರೆ, ಕಾಲುವೆ, ಕೊಳ, ಬಾವಿ ಮುಂತಾದ ಜಲಾಶಯಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಸಹಜವಾದ ಜಲಾಶಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೃತಕವಾದ ದೊಡ್ಡ ಜಲಾಶಯಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಆ ಜಲಾಶಯಗಳು ಜಲಭರಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಗ್ರಾಮನಿರ್ಮಾಣ ಅಥವಾ ನಗರ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಿಯಮ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದಿರುವ ವಸತಿಗಳು ಕುಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ಕುತ್ಸಿತನಗರೀ ಎಂದು ಶ್ರೀಗುರುದೇವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಕೋಪದಿಂದ ಅಂತಹ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲದೇ ಇರುವಾಗ ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಶುದ್ಧವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ದೇವತಾ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಆ ವಿಗ್ರಹವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿದ ನಂತರ ಆ ನೀರನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು.

4. ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿವ್ರತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಗೌರಿದೇವಿ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಗೌರೀವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಗಣೇಶವಿಗ್ರಹದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಬೇಕೇ? ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಎತ್ತರವಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಬೇಕೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೆಲವರು ಉಪಾಸಕರು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಕ್ಯವೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗೌರೀ ಗಣೇಶನ ತಾಯಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆಕೆಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಗಣೇಶನ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರವಾದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇರಿಸುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಹಾಗೆ ಇರಿಸಲು ಸ್ಥಳದ ಅಭಾವವಿದ್ದರೆ ಗಣೇಶನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಗೌರೀವಿಗ್ರಹದ ಮುಂದುಗಡೆ ಅಥವಾ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದರೂ ದೊಡ್ಡ ಅಪಹಾರವೇನಲ್ಲ. ಗೌರೀ ಗಣೇಶನಿಗೆ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ತಾಯಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅನುಸ್ಮೃತವಾಗಿರಬೇಕು.

5. ಗೌರಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕೆ ಅಥವಾ ಗಣಪತಿಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹಲವರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗೌರೀಹಬ್ಬ ಮತ್ತು ಗಣೇಶನ ಹಬ್ಬಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಂದೇ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಗೌರೀ ಮತ್ತು ಗಣೇಶ ಇವರ ಸಂಬಂಧ ಅತ್ಯಂತ ಗಾಢವಾದದ್ದು. ಗಣೇಶನು ಗೌರಿಯ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯತಮನಾದಪುತ್ರ ಎಂಬುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಗಣೇಶನ ಪೂಜಾತಿಥಿಯು ಚತುರ್ಥಿಯೇ ಆದರೂ ಗೌರಿದೇವಿಯ ಪೂಜಾತಿಥಿಯಾದ ತೃತೀಯೆಯೊಡನೆ ಸೇರಿದ ಚತುರ್ಥಿಯು ಗಣೇಶನ ಪೂಜೆಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಗೌರೀಗಣೇಶರಲ್ಲಿ ಗೌರಿದೇವಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಡುವ ವಾಡಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಗೌರಿಯನ್ನು

ಪೂಜಿಸುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸೌಮಂಗಳ್ಯ-ಸೌಭಾಗ್ಯ ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಇದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪುರುಷರೂ ಕೂಡ ಮಂಗಳ ದೇವತೆಯಾದ ಗೌರಿಯನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬಹುದು. ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ವಿಘ್ನಪರಿಹಾರ-ವಿದ್ಯಾಲಾಭ ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿ ದೇವತಾಬೋಧವಿರುವುದರಿಂದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಆಗಲೇಬೇಕು.

6. ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತದ ಅಂಗವಾಗಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಆವಾಹಿಸಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಗಣಪತಿಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಗೌರೀವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆಯೇ ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸರಿಯೇ? ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯು ಇಲ್ಲದ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಲ್ಲ. ದೇವಿಯನ್ನು ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಆಗಿರಬೇಕು.

7. ಗೌರಿಯನ್ನು ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು ಇರಿಸಿರುವ ಅಥವಾ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಇರಿಸಿರುವ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಆವಾಹಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಆವಾಹನೆಯ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣನ್ನು ಇಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೇ ಅಥವಾ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಇರಿಸುವುದು ಉತ್ತಮವೇ? ಎಂದು ಕೆಲವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಉತ್ತರ ಹೀಗಿದೆ.

ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಫಲ, ಅದರ ದರ್ಶನ, ಸ್ಪರ್ಶ, ಸೇವನೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಪಿತೃಶಮನವಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂಜೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಶಾಂತತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯ. ಅದನ್ನು ಕಲಶದಲ್ಲಿರಿಸುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೇ ಆಗಿದೆ. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಕಲಶದಲ್ಲಿರಿಸುವುದೂ ಕೂಡ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ “ಪೂರ್ಣಫಲ”. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಫಲ “ತ್ರಿಸೇತ್ರ-ಹರ ಸಂಮತ”. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯ ಕಪೋಲ ಮತ್ತು ಶಿರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಇದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ದ್ರವ್ಯವೆಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂಶಯ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಇರಿಸಬಹುದು. ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಒಂದನ್ನಾದರೂ ಇರಿಸಬೇಕು.

8. ಗಣೇಶನನ್ನು ತಿಥಿ, ವಾರ ಮುಂತಾದ ದಿನಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಗೌರೀದೇವಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ದಿನಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೇ? ಎಂಬುದು ಕೆಲವರು ಕೇಳಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾವು ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತೇವೆ:

ಪೂಜಾದಿವಸದಲ್ಲಿಯೇ ರಾತ್ರಿ ಉತ್ತರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ದಿನಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸದೇ ಅಂದೇ ಇಬ್ಬರ ವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯಕಲ್ಪ. ಆದರೆ ಅನುಕೂಲವಿದ್ದರೆ ಉತ್ತರಪೂಜೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮಕಲ್ಪ. ಹಾಗೆ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವಾಗ ತಿಥಿ, ವಾರ ಮುಂತಾದ ದಿನಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನೋಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಗೌರೀ-ಗಣೇಶರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಇರಿಸುವಾಗ, ಗೌರೀದೇವಿಯ ವಿಸರ್ಜನೆ ದಿನಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅದೇ ದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ಗೌರೀ-ಗಣೇಶರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವ ರೂಢಿ ಇದೆ. ಗೌರೀದೇವಿಯನ್ನು ಮಂಗಳವಾರ-ಶುಕ್ರವಾರ-ಶನಿವಾರ-ಸೋಮವಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂಗಳವಾರದಲ್ಲಿ ಗೌರೀ ಮತ್ತು ಗಣೇಶ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರನ್ನೂ ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಗಣೇಶನ ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ಶುಕ್ರವಾರ ನಿಷಿದ್ಧವಾದ ದಿನವೇನೂ ಅಲ್ಲ.

ಗೌರೀ-ಗಣೇಶರಿಬ್ಬರ ಪೂಜೆಯು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಆಗಿರುವಾಗ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ವಿಸರ್ಜಿಸುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ದಿನಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಗೌರಿಯನ್ನು ಎಂದು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಗಣೇಶನನ್ನೂ ಅಂದೇ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಗೌರೀದೇವಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾದ ನಂತರ ಯಾವ ದಿನವು ವಿಷಮ ದಿನವು ಆಗುತ್ತದೋ, ದಿನಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೋ ಅಂದೇ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ವಿಸರ್ಜನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದಿನನಿಯಮ-ವಾರನಿಯಮ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರೀದೇವಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ, ಮಂಗಳವಾರ ಶುಕ್ರವಾರ ಪ್ರಯಾಣನಿಷೇಧ-ಮುಂತಾದ ನಿಯಮಗಳು ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

9. ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕ-ಗಣೇಶ ಮೂರ್ತಿಯ ಆಕಾರ, ವೇಷ-ಭೂಷಣ ಪರಿವಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವೇನು? ಎಂದು ಕೆಲವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಬಯಸುತ್ತೇವೆ.

ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕನು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಒಳದರ್ಶನಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗಿರುವ ಭಗವನ್ನೂರ್ತಿ. ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ತತ್ವಗಳಮೇಲಿನ ಆಧಿಪತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಘ್ನ-ಪರಿಹಾರ ವಿದ್ಯಾಲಾಭ ಐಶ್ವರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇವುಗಳೇ ಆತನ ಸ್ವರೂಪ-ರೂಪ ವೈಭವಗಳಿಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ಜನರು ಅವನ ಸೊಂಡಿಲು, ದಂತ, ತಲೆ, ವಾಹನ, ಭೂಷಣ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ ಭೌತಿಕವಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಅದಕ್ಕೆ ದ್ವೈತ-ಅದ್ವೈತ-ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಮುಂತಾದ ದರ್ಶನಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಮತ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ದೇವತೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಯೋಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಭಗವಂತನು ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹ, ದಿವ್ಯಾಯುಧ, ದಿವ್ಯಭೂಷಣ, ದಿವ್ಯವಾಹನಪರಿವಾರ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲಾ ಯೋಗಾನುಭವಿಗಳಿಗೂ ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ಸಾರುತ್ತಿರುವ ಸಂದೇಶಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಉರ್ದ್ವಮುಖವಾದ ತ್ರಿಕೋಣದಲ್ಲಿರುವ ಗಣೇಶನ ದಿವ್ಯವಿಗ್ರಹವೇ ಪ್ರಣವಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆತನ ಸೊಂಡಿಲಿನ ಬಗ್ಗುವಿಕೆಯು ಪ್ರಣವದ ದಿವ್ಯಾಕಾರವಾಗಿದೆ. “ಓಂಕಾರಾಕೃತಿವಕ್ರತುಂಡಂ”. ಆ ಸೊಂಡಿಲು ಎಡಗಡೆ ಬಗ್ಗಿದ್ದರೆ ಭೋಗಪ್ರದ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಾವರ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದ. ಅವನ ಶುದ್ಧವಾದ ಏಕದಂತವು ಏಕಾಗ್ರವಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವ ಶುದ್ಧಜ್ಞಾನವೇ ಆಗಿದೆ “ಅಮಲಜ್ಞಾನೈಕದಂತಂ.”

ಅವನ ಆಭರಣವಾಗಿರುವ ಸರ್ಪವು ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕುಂಡಲಿನಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಅವನ ಪಾಶವು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿರುವ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಮಾಯಾಪಾಶ, ತನ್ನ ಅಂಕುಶದಿಂದ ಅವನು ಉನ್ನತ್ತವಾಗಿರುವ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಹಸ್ತಿಯನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡುವ ಮಹಾಯೋಗಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಧರಿಸಿರುವ ಶಕ್ತಿಯೆಂಬ ಆಯುಧವು ಅವನ ಸಹಜವಾದ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅವು ತಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಮೀರದಂತೆ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡುವುದಕ್ಕೆ, ಆ ಅಂಕುಶವು

ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಅವನ ಪತ್ನಿಯರೆಂದೂ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿ, ವಲ್ಲಭೆ ಮುಂತಾದವರೂ ಕೂಡ ಆತನ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಗಳೇ. ಅವನು ಧರಿಸಿರುವ ಮೋದಕವು ಅವನ ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತಾನಂದವನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ. “ಮುದಾ ಕರಾತ್ತ ಮೋದಕಂ ಸದಾ ವಿಮುಕ್ತಿ ಸಾಧಕಂ,” ಅವನು ಮತ್ತು ಅವನ ದೇವಿಯರೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಕಮಲಗಳು ಅವರಿಗೆ ಶುಭಾಶ್ರಯವಾಗಿರುವ ಚತುರ್ದಳಯುಕ್ತವಾದ ಮೂಲಾಧಾರಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನ ಲಂಬೋದರವು ಅವನ ಆಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ತತ್ವಗಳನ್ನು ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನ ವಾಹನವಾಗಿರುವ ಮೂಷಕವು ಪ್ರಯೋಗ-ಉಪಸಂಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸದಾ ಅಧೀನವಾಗಿರುವ ವಿಘ್ನಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅವನು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿಮಾಡುತ್ತಾ ಅವುಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಬಂದ ಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಉಪಸಂಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪೂರ್ಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಇಂತಹ ತತ್ವಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತತ್ವಮಯವಾದ ಸ್ವರೂಪ-ರೂಪ-ವೇಷ-ಭೂಷಣ, ವಾಹನ, ದಿವ್ಯಾಯುಧ, ಪರಿವಾರ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕಸ್ವಾಮಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಮಂಗಳವನ್ನು ಆಶಂಸನೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

* * * * *